

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIX.

CELOVEC, PETEK, 20. JANUAR 1984

ŠTEV. 3 (2158)

Uspeh enotnega nastopanja

Protestna delegacija ZSO in NSKS na deželni šolski svet in pri Wagnerju - Svarilna stavka dijakov -
Včeraj razgovor pri Zilku

Z delnim usepom za slovensko narodno skupnost se je končala protestna akcija slovenskih osrednjih organizacij v torek in sredo na deželnem šolskem svetu in pri deželnem glavarju Wagnerju. Slovenci so prodrli z nekaterimi svojimi zahtevami: za včeraj popoldne je bil dogovorjen razgovor pri prosvetnem ministru Zilku, vodja manjšinskega šolskega oddelka bo dr. Valentin Inzko, preverili bodo vprašanje dvojezične osnovne šole v Celovcu in pri nasledniku nadzornika za dvojezično šolstvo bodo upoštevali slovenske predstave. „Pri tej protestni akciji se je nazorno pokazalo, kako pomembno je odločno in enotno nastopanje osrednjih rganizacij“, je v tej zvezi dejal predsednik ZSO Feliks Wieser.

Povod tega javnega protesta je bil samovoljni diktat imenovanja Franca Wiegeleta za nadzornika za dvojezično šolstvo. Jedro problemov pa je postopno poslabšanje položaja v dvojezičnem šolstvu. Zato sta osrednji organizaciji kratkoročno zahtevali razgovor na deželnem šolskem svetu, potem ko je poslovodeči predsednik Kircher razgovore s svoje strani prekinil, pa še z deželnim glavarjem Wagnerjem.

„Nismo več pripravljeni sprejemati alibi razgovore, ki samo zavajajo javnost“, „Mera je polna“, „Hočemo rezultate“, „Nočemo politike majhnih korakov v škodo manjšini“ — take so bile izjave slovenskih udeležencev na obeh razgovorih. In pri deželnem glavarju je tak odločen nastop očitno zapustil tudi svoj vtis. Kajti potem ko je predsednik Kircher odšel z razgovora domov z izgovorom, da se ne bo pogovarjal pod pritiskom, češ da je delegacija preštevila in da so Slovenci pritegnili novinarje, je bil Wagner takoj pripravljen, da v sredo jutraj sprejme isto delegacijo, da se pogovori o odprtih šolskih vprašanjih.

Rezultat torkovega skoraj sedemurnega čakanja v prostorih deželnega šolskega sveta (zadnja ura je bila

teve, od otroškega varstva do dvojezične osnovne šole v Celovcu, po vsem sodeč ni ostala brez posledic. Posebno še, ker so številno delegacijo podprli tudi dijaki slovenske gimnazije, ki so v sredo jutraj objavili enotno svarilno stavko in s tem seznanili tudi vladnega šefa.

Vsekakor je demonstrativna akcija pokazala, da zadeve ne gre reducirati na osebo novega nadzornika, temveč da se je v zadnjih letih nabrala kopica problemov, ki so z diktatom prosvetnega ministra dosegli svoj začasni višek. Hkrati je signal, da se manjšina ne bo pustila presenetiti tako kot v letih 1957-58, ko so začeli z demontažo dvojezičnega šolstva. In pokazala je tudi, da je tako ravnanje očitno edini jezik, ki ga politiki razumejo. (Glej tudi poročilo na zadnji strani!)

„svarilna zasedba“) in enournega razgovora na deželni vladi je bila Wagnerjeva pripravljenost za določen kompromis. Navzočnost petdesetih ljudi, ki so deželnemu glavarju odločno predložili svoje probleme in za-

V začetku se je Kircher še pogovarjal, kmalu pa je svojo pisarno zapustil.

NA OBČNEM ZBORU SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE:

Tomi Ogris: „Ohranjajmo dobro, slabo se bo samo izločilo“

„Medtem, ko so bili pred desetletjem po zaslugi odra 73 ali dunajskih študentov vidni le posamezni utrinki, je Slovenska prosvetna zveza v zadnjem času z mladinsko revijo „Pokazi, kaj znaš!“, s predstavo „Mutastih bratov“ tržaškega gladišča, s popoldnevom pesmarjev, s prireditvami ob slovenskem kulturnem prazniku, s proslavo 75-letnice Slovenske prosvetne zveze in z raznimi drugimi akcijami in prireditvami postavila nekaj signalov, ki so bili vidni in so tudi odjeknili. S temi signali nismo dajali direktiv, temveč smo nakazali možnosti za sodobnejši pristop do kulture. In tako bomo delali tudi naprej“, to je po svoji izvolitvi za novega predsednika Slovenske prosvetne zveze dejal Tomaž Ogris in s tem orisal tudi nekaj te-

žišč delovanja SPZ v minulih treh letih

Na občnem zboru so se zrcalili tudi drugi mali premiki, ki jih rojevajo spremenjene družbene razmere tudi v kulturnem življenju koroških Slovencev. Tako je pomlajeni upravni odbor SPZ, v katerem je sedaj tudi 6 žensk, viden izraz zamenjave generacij v podeželskih društvenih strukturah, živahna in tehtna diskusija na občnem zboru pa najboljši dokaz, da se je povečalo število tistih ljudi, ki iščejo času ustrezne poti v slovenskem kulturnem delovanju.

Novi predsednik SPZ Tomaž Ogris je v svojem govoru pozval vse rojake po vaseh, „da bi skupno prišli za delo“ ter spregovoril o težjih prihodnjih delih. Najprej je spregovoril o vsebinah in oblikah v naši kulturi in poudaril, da tudi do sedaj ni bila tako zanič, saj je ostala ljudska kultura živa tam, kjer se je delalo. Za naprej naj bi ohranjali to, kar je dobro, prisilno osrečevanje ljudi z modernizmi je zavrnil, menil pa je, da se bo samo izločilo to, kar je slabo.

Predvsem pa je Ogris poudaril, da je Slovenska prosvetna zveza organizacija, „ki ne izključuje nobenega zavednega Slovenca zaradi njegovih nazorov ali načel. Dejstvo je, da se Slovenci na Koroškem vključujemo v razne strukture (...) tako naj ostane, kajti koroški Slovenci smo integralen del družbenega življenja na Koroškem in v Avstriji.“ Od cerkve, od strank in drugih skupnosti pa je zahteval, „da sprejmejo našega človeka takega, kakršen je in naj ga ne odtujujejo od narodne skupnosti“. Posebej pa je pozval še crekvene organizacije, naj naših ljudi ne zapostavljajo samo zato, ker so vključeni v Slovensko prosvetno zvezo.

Pred potrebami današnjega sveta ne smemo zapisati oči, je dejal To-

Novi predsednik SPZ
Tomaž Ogris

Pred kanclerjevim obiskom bo Mojsov sprejel koroške Slovence in gradiščanske Hrvate

V času od 24. do 26. januarja se bo zvezni kancler dr. Fred Sinowatz na povabilo predsednice zveznega izvršnega sveta SFRJ Milke Planinc mudil na uradnem in prijateljskem obisku v Jugoslaviji. Kakor je povedal predstavnik zveznega sekretarja za zunanje zadeve poslanik Željko Jenlič (bivši jugoslovanski konzul v Celovcu — op. ured.), pri razgovorih med obiskom „ne bodo izognili nobenemu vprašanju s področja dvostranskih odnosov“.

Dan pred prihodom kanclerja in njegovega spremstva pa bo zvezni sekretar za zunanje zadeve SFRJ Lazar Mojsov v Beogradu sprejel skupno delegacijo koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, ki ga bo seznanila s trenutnim položajem obeh manjšin v Avstriji in ga opozorila na nerešena vprašanja člena 7 državne pogodbe.

Da bi jih seznanili s položajem in jim tolmačili težnje in zahteve slovenske narodne skupnosti na Koroškem, se posebej na področju šolstva, sta osrednji slovenski organizaciji zaprosili za razgovor tudi predsednike poslanskih klubov treh v avstrijskem parlamentu zastopanih strank.

Konec meseca bo obiskala Dunaj delegacija južnotirolske SVP pod vodstvom predsednika Magnaga, in sicer na povabilo zunanjega ministra Lanca; predstavnik juž. Tirolcev pa bo sprejel tudi kancler Sinowatz. Ob tej priložnosti bodo južni Tirolci torej neposredno pred predvidenim obiskom predsednika italijanske vlade Craxija in zunanjega ministra Andreottija opozorili Avstrijo kot zaščitno silo na nerešena vprašanja takolimenovanega „paketa“.

Izboljšanje avstrijsko-jugoslovanskih odnosov mora končno pospešiti tudi reševanje naših vprašanj

Avstrijski kancler Fred Sinowatz bo prihodnji teden uradno obiskal Jugoslavijo, za mesec marec pa je napovedan obisk predsednika Jugoslavije Mika Špiljka v Avstriji. Obe srečanja kažeta, da so se odnosi med sosednjima državama v zadnjih letih ugodno razvijali. Posebej to postane očitno, če pomislimo na nevarne napetosti, do katerih je prišlo med zahodom in izhodom. Politika nevtralnosti in nevrščenosti je napravila iz sosednjih držav partnerja, ki dobro sodelujeta med seboj in na prizoriščih mednarodne politike.

Manjšinsko vprašanje, uresničevanje naših pravic, ima v odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo svoje stalno mesto. Zato je tudi v diplomatskih stikih vedno prisotno, zlasti če gre za

stike na najvišji ravni. Taki kontakti pa so tudi neke vrste obračun.

Ko sta se aprila 1981 na Dunaju srečala Veselin Djuranović in Bruno Kreisky in je leto navrh Rudolf Kirchschläger obiskal Jugoslavijo, so v komunikacijah na odličnem mestu obravnavali tudi manjšinsko vprašanje v Avstriji. Obkrajat so približno enako zapisali: „Avstrijska stran je tudi ob tej priložnosti potrdila pripravljenost, da izpolni vse obveznosti, ki izhajajo iz državne pogodbe, kakor tudi ostale obveznosti iz mednarodnega prava. Naredila bo vse, da zagotovi obstoj in uspešen razvoj slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji in da tvorno zagotovi spoštovanje

(Dalje na 8. strani)

PREBERITE

na strani

- 2 Kongres KPA na Dunaju
- 2 Mladina je za mir
- 3 Valentin Polanšek v slovenski oddaji: O narodni samobitnosti in kulturnosti
- 4/5 Smrt dveh zaslužnih rojakov
- 7 40 let partizanskega znanstvenega inštituta
- 8 Protestna akcija na koroškem deželnem šolskem svetu je potekla povsem mirno in disciplinirano

maž Ogris, zato je SPZ tudi že dosedaj zavestno podpirala nove oblike kulturnega izražanja, prikazovanja samobitnosti in iskanja identitete.

Precej poudarka pa je posvetil izvenšolski izobrazbi, ki po njegovi oceni dobiva vedno večji pomen. Tozadevno je bila vloga slovenskih prosvetnih društev že vedno neprecenljiva, in še bolj bo treba izgrajevati društvene knjižnice, začeti načrtno z izobraževanjem odraslih, se posvetiti novim tehnikam (npr. video) ter se z narodnopolitičnim delom in s Slovensko glasbeno šolo še bolj posvetiti potrebam ljudi.

Spomnil pa je tudi na dejstvo, da brez naslombe na matico slovenska kultura na Koroškem ne more uspevati, od tega se SPZ nikoli ni odmaknila, kljub hudim napadom se

ni odpovedala skupnemu kulturnemu prostoru, kot se tudi izreka za sodelovanje z nemškogovorečim sosedom.

Dotaknil se je tudi želje po večji enotnosti med Slovenci samimi in dejal, da je „obstoje dve zvezi, ki upravljata eno in isto kulturo vprašljivo stanje“. „Če bodo odnosi pošten, brez prezira in hudobe, se naj bi imeli s Krščansko kulturno zvezo največ pomeniti.“ Izrekel se je za delitev dela, ožigosal pa je dvotirnost (npr. ob primeru dveh tednov slovenskega filma), ki samo bega ljudi.

Zaključil pa je Tomaž Ogris svoj programatični govor s pozivom, naj se pisarna Slovenske prosvetne zveze bolj poveže s krajevnimi društvi, predvsem pa z ugotovitvijo, da je treba v kulturno delo vključevati mladino. (Glej tudi poročilo na 3. strani).

Udeležba prosvetnih delavcev in delegatov krajevnih društev s celotnega dvojezičnega področja na občnem zboru SPZ je bila dobra.

KONGRES KPA NA DUNAJU:

Znamenja rahle samokritike

Ob koncu minulega tedna je na Dunaju zasedal 25. kongres Komunistične partije Avstrije, na katerega so se pripravljali že mesece sem. Kakor je bilo slišati iz obveščenih krogov, je med pripravami na kongres prišlo tudi do precejšnje kritike s strani članstva na račun vodstva stranke, ki pa na kongresu samem ni več prišla tako do izraza. Kongresa avstrijskih komunistov so se udeležile številne delegacije bratskih partij iz vseh de-

ali tudi upanja (če že ne članov, pa vsaj simpatizerjev KPA), da bo le-ta dosegla nekoliko bolj samostojno zunanje politično pozicijo, kot jo trenutno zastopa in ki prav gotovo prispeva k temu, da za širše sloje avstrijskega delavstva ni privlačna. Čeprav gotovo drži, da ZDA trenutno najbolj ogrožajo svetovni mir, pa kljub temu ostanje dejstvo, kot so Madžarska 1956, Češkoslovaška 1968 in Afganistan 1979 kot zadnji člen v tej

definiral kot stranko velekapitala, ki vodi v vseh vprašanih popolnoma demagoško politiko; glede svobodnjaške stranke je menil, da stoji le-ta desno od ÖVP in je slej ko prej v veliki meri predana velenemskim idealom ter se še vedno ni jasno priznala k avstrijski narodnosti, tudi stremenje takojenomenovanih „liberalcev“ v tej stranki ne velja svobodni posameznika, marveč svobodni kapitala; socialistično stranko pa je delil v njeno vodstvo, ki ga po Muhriju predstavlja trojka Sinowatz-Wille-Benya, in pa v „socialistične razredne tovariše“, ki jih je treba nagovoriti in po možnosti pridobiti. Kot glavni uspeh teh socialistov v SPO je Muhri navedel razmah avstrijskega mirovnega gibanja, ki sta ga na pritisk prav „socialističnih razrednih tovarišev“ morala podpreti celotna stranka in vlada. Tudi sedanja koalicijska vlada (ki je prinesla precejšnje spremembe) ni kos ekonomskim problemom, ki so problemi kapitalizma in zato v tem sistemu nerešljivi. Ker je vlada nastopila s programom obremenitev namesto brezposelnosti, je avstrijsko delavstvo sedaj sočeno s problemom obremenitev in brezposelnosti, medtem ko se kopičijo dobički podjetnikov in multinacionalnih industrij na avstrijskem trgu. Da se delavstvo še ni v večji meri uprlo tej njemu sovražni politiki, pa leži v glavnem na avstrijskem sistemu socialnega partnerstva, ki ovira vse borbene možnosti organiziranega delavstva, zlasti tudi sindikatov. Boj avstrijskih komunistov mora torej v prvi vrsti veljati tej obliki kapitalističnega gospodarstva.

Zadnji del Muhrijevega poročila pa je veljal notranjim vprašanjem partijskega dela. Tukaj je Muhri priznal neuspešnost KPA pri zadnjih parlamentarnih volitvah. Po lastnih besedah ni izgube ni hotel olepšati, čeprav je po spoznanjih odgovornih kadrov v KPA temu neuspehu kriva kar cela vrsta „objektivnih težav“, v katerih pa se KPA očitno znajde vedno ravno v času volitev. S tem v zvezi je Muhri priznal, da je bila KPA premalo privlačna za novonastale socialne sloje, ki iščejo zatočišče raje pri alternativnih ali zelenih; zato se bo tem problemom treba posvetiti bolj zavestno. Poudaril pa je, da mora v ospredju političnega dela KPA slej ko prej ostati načelo znanstvenega socializma in cilj mora biti uresničitev socializma v avstrijskih barvah. Da avstrijski komunisti vse od svojega nastanka naprej zastopajo najbolj dosleden antifazišizem, je samoumevno, zato so tudi edina stranka v Avstriji, ki se dosledno zavzema za uresničitev člena 7 državne pogodbe.

Spoznanja in sprejete resolucije 25. kongresa KPA pa naj bi tudi v bodoče motivirali kadre in članstvo v boju za mir, demokracijo in socializem, je zaključil Muhri.

fra-ter.

Spet uradna diskriminacija na podlagi zakona o narodnih skupinah

Vprašanje slovenskega uradnega jezika, kakor ga določa člen 7 državne pogodbe, za posamezne koroške oblasti očitno sploh ni vprašanje mednarodnopravnih obveznosti, marveč zadeva, ki si jo kar po svoje tolmačijo in temu primerno tudi ukrepajo. Najnovejši primer:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta konec prejšnjega meseca naslovili na urad koroške deželne vlade, oddelek 6, skupno vlogo v slovenščini, kjer sta se z ustrezno utemeljitvijo zavzela za ustanovitev dvojezične trgovske akademije v Celovcu. V prepisu sta to vlogo poslala tudi deželnemu šolskemu svetu za Koroško, v nemškem prevodu pa še zveznemu kanclerju Sinowatzu, ministru za pouk in umetnost Zilkmu ter poslovodnemu predsedniku in oddelku VII deželnega šolskega sveta za Koroško.

Že 3. januarja je poslovodni predsednik deželnega šolskega sveta Kircher potrdil prejem nemškega prevoda vloge ter zagotovil, da ga bo posredoval pristojnim mestom. Samo dva dni pozneje pa je isti poslovodni predsednik Kircher organizacijam sporočil, da deželni šolski svet njune v slovenščini napisane vloge ne more obravnavati — vendar da njegova rešitev od 3. januarja s tem ni prizadeta. Kljub temu, da je torej dva dni prej potrdil prejem nemškega prevoda, pa je zdaj organizacija pozval, naj do 31. januarja pošljeta „pravnim predpisom odgovarjajočo vlogo“ (pisano v nemščini — op. ured.), ker sicer deželni šolski svet vloge ne more upoštevati.

Če ne bi šlo za tako važno zadevo, kot je jezikovna enakopravnost, ki nam jo jamči državna pogodba, bi rekli, da pri deželnem šolskem svetu desna roka ne ve, kaj dela leva. Tako pa prav gotovo nimamo opraviti s kakšno prenaplajeno pustno šalo, marveč z očitno diskriminacijo slovenskega jezika in s tem slovenske narodne skupnosti. Ker pa to kratenje mednarodnopravno zagotovljene jezikovne enakopravnosti utemeljujejo prav z zakonom o narodnih skupinah in z izvedbenimi odredbami k temu zakonu, sami najbolje potrjujejo, kako krivična in restriktivna je ta zakonodaja, ki jo koroški Slovenci zato tudi povsem upravičeno odklanjamo kot izvedbo določil člena 7 državne pogodbe.

lov sveta, navzoči sta bili tudi delegaciji ZKJ in KPSZ, posebno prisrčno pa je bila sprejeta delegacija komunistov iz El Salvadorja, države v Latinski Ameriki, kjer so prav komunisti v prvi vrsti krvavega boja za osvoboditev svoje domovine izpod fašističnega jarma.

Določen višek kongresa je bilo brez dvoma poročilo predsednika Muhrija, ki vodi stranko zdaj že drugo desetletje in sodi torej med najstarejše (po funkciji) predsednike komunističnih strank v Evropi. Ravno v poročilu predsednika Muhrija pa je bilo opaziti, da zgoraj omenjena kritika iz vrst članstva le ni bila povsem brez uspeha, kajti tudi Muhri sam se je samokritično bavil s politiko avstrijskih komunistov.

Prvi del njegovega referata je veljal mednarodnemu položaju in tukaj še posebno veliki nevarnosti izbruha nove svetovne vojne. Kot glavne krivce trenutnega nevarnega mednarodnega položaja je označil Muhri politiko ameriškega predsednika Reagana, ki zastopa v prvi vrsti interese ameriške vojne industrije in stremi po globalni hegemoniji; prav ZDA in severnoatlantski pakt sta v ozadju vseh nevarnih žarišč sveta — od Bližnjega vzhoda do Latinske Amerike in zločinskega napada na Grenado. Največjo nevarnost za mir v Evropi pa predstavlja nameščanje ameriških raket v ZR Nemčiji, Italiji in Veliki Britaniji ravno v teh dneh, je dejal Muhri, ki pa je obenem opozoril tudi na mogočno mirovno gibanje, ki se je razvilo v Evropi in tudi v samih ZDA. Kot sile miru in demokracije pa je zahodnemu taboru postavil nasproti „države realnega socializma“ s Sovjetsko zvezo na čelu, katerim velja vsa simpatija avstrijskih komunistov. Tako je Muhri že kar ob začetku svojega poročila zbrisal dvome

verigi ter stalno ogrožanje Poljske v zadnjih letih. Negiranje teh problemov — tudi na kongresu avstrijskih komunistov — pa je le preveč enostavna oblika zunanje politične pozicije, ki jo zavzemajo.

V drugem delu svojega poročila se je Muhri bavil z notranjepolitimi problemi v Avstriji. Pri tem je dokaj jasno razlikoval med tremi parlamentarnimi strankami: ljudsko stranko je

Prognose Inštituta za višje študije (IHS) ter Inštituta za raziskovanje gospodarstva (WIFO) za leto 1984 govore o zboljšanju položaja gospodarstva in o rahli rasti le-tega. V isti sapi pa je govora tudi o nadaljnjem naraščanju števila brezposelnih. Te napovedi so v bistvu podobne mednarodnim prognozam. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) namreč za zahodne industrijske države pravtako govori o pozitivni konjunkturi, povezani z naraščanjem brezposelnosti.

Če se ozremo po Avstriji in pomislimo na dogodke v zvezi s podjetjem Steyr, na splošne probleme podržavljene industrije, na težave v skoraj vseh gospodarskih panogah in na razvoj brezposelnosti doslej, potem si le težko moremo predstavljati, odkod naj bi se pri nas na vsem lepem pojavil tako zaželeni razmah v gospodarstvu.

V bistvu gradijo vsa pričakovanja na enem: na povišanju povpraševanja v Združenih državah Amerike in s tem povezani konjunkturi, ki naj bi vplivala tudi na Evropo.

Gospodarski položaj v ZDA se je dejansko izboljšal — vsaj v tem oziru, da so si nekatere velike industrije, ki so bile precej v krizi, opomogle, da se je visoka inflacija znižala in da so

z uradnimi restrikcijami občutno otežili uvoz inozemskih izdelkov.

Druga plat je seveda visoka brezposelnost, zelo občutljiva okrnitev socialnih pridobitev za manj premožne, obubožanje milijonov ljudi iz tako

GOSPODARSKE NAPOVEDI ZA 1984:

Se naj veselimo ali ne?

imenovanih obrobni slojev, kot so to Črnici, bolni, prizadeti in stari ljudje ter nizko kvalificirani delavci, ki so v sklopu obširnih racionalizacij izgubili delovno mesto in praktično nimajo izgledov za novo zaposlitev. Še preteklo zimo so morali v industrijskem mestu Detroit brezposelnim bivšim delavcem tamkajšnje avtomobilske industrije in njihovim družinam zaradi gladi brezplačno deliti toplo juho.

Vlogo pri izboljšanju položaja ameriškega gospodarstva je gotovo igral še razmah oboroževalne industrije po nastopu Reaganove administracije ter visoki tečaj dolarja. V dolarjih se na svetovnem tržišču npr. zaračunava nafta, kakor sploh vse važne surovine, tehnologija in naprave. Največje

naftne družbe so ameriške, kakor tudi večina multinacionalnih tvrdk. Od visokega tečaja dolarja pa profitira ameriški kapital na račun drugih držav, posebno dežel v razvoju, ki so tako že do vratu zadolžene, visoki

tečaj dolarja pa njihov položaj še bolj zaostruje.

Vsekakor, ameriškega gospodarstva gre bolje. Zato tukajšnji strokovnjaki pričakujejo, da bo šlo boljše tudi našemu. Ta pričakovanja lahko formuliramo nekoliko poenostavljeno takole: Amerika bo uvozila več naših izdelkov, torej bomo lahko več izdelovali; druge evropske države si bodo na podoben način opomogle, pa bomo lahko tudi tja več izvažali; vicekancler Steger bo poskrbel, da nas bo obiskalo več premožnih Američanov, tudi več Nemcev si bo lahko spet privoščilo dopust v Avstriji, pa bo konjunktura še pri nas potegnila.

Seveda, brez vsake podlage ta račun gotovo ni, mogoče si bodo tudi avstrijska podjetja mogla odtrgati

Mladina je za mir in proti oboroževalni tekmi

Na temo „Mir, oboroževalna tekma, mirovna gibanja“ je Zveza slovenske mladine preteklo soboto priredila na Obirskem seminar za svoje odbornike. Kakor pove že omenjena tema, so razpravljali o vprašanih, ki danes najbolj zaposlujejo vse človeštvo: kako ohraniti mir v svetu in napraviti konec blazni oboroževalni tekmi. Pri tem so prvič na Koroškem v okviru takega seminarja uporabili tudi filmski material, ki so ga pripravili v OZN in ki nazorno prikazuje pretresljiva dejstva o razmerah v današnjem svetu, ko na eni strani oboroževalna tekma leto za letom požre težke milijarde, medtem ko na drugi strani istočasno milijoni ljudi, zlasti mladoletni otroci umirajo zaradi pomanjkanja najosnovnejše hrane in zdravil.

Kakor so izpovedali tudi v posebni izjavi, so odborniki ZSM na svojem seminarju najostreje obsodili širjenje zalog jedrskega orožja in drugega orožja za množično uničevanje. Izrekli so se proti nadaljnjim prizadevanjem veselit za polarizacijo sveta na dva vojnopolitična bloka, proti nameščanju novih raket v Evropi in po svetu ter proti prekinitvi procesa popuščanja napetosti. Zavzemali so se za zmanjšanje zalog vseh vrst orožja, kar naj bi ustvarilo možnosti za proces splošne in popolne razorožitve. Obenem pa so se zavzeli za mir in enakopravno sodelovanje med narodi, za sožitje in napredek, za novo mednarodno gospodarsko ureditev, ki bi premostila prepad med razvitimi in nerazvitimi.

„Proti vojni — za mir, za enakopravno sodelovanje med narodi,“ so poudarili udeleženci seminarja ZSM ter se pridružili mirovnemu gibanju Avstrije na osnovi linškega poziva, množični demokracije svetovne javnosti v boju za razorožitev, pozivom za nadaljevanje pogajanj, pobudam za ustanavljanje nejedrskih con ter protiblokovski pobudi, ki jo nudijo nevtralne in neuvrščene države.

Štiridesetletnica slovenske državnosti

Letos februarja bo minilo štirideset let, odkar je v Črnomlju potekalo prvo zasedanje SNOS (Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta), ki je pomenilo enega najvažnejših dogodkov v zgodovini slovenskega naroda — saj je OF z

izvolitvijo SNOS položila temelj slovenske državnosti. SNOS je predstavljal namreč najvišji zakonodajni in izvršni organ slovenske ljudske oblasti. Dokumenti, sprejeti na dnevnom zasedanju 19. in 20. februarja 1944 v Črnomlju, so bili odločilnega pomena za graditev ljudske oblasti in slovenske državnosti v okviru nove Jugoslavije.

Zato je razumljivo, da bodo letošnjo 40-letnico tega zgodovinskega dogodka tudi primerno proslavili. Praznovanje v Črnomlju se bo začelo 17. februarja, ko bo tamkaj gostovala Drama SNG ter bodo s sodelovanjem Muzeja revolucije Slovenije pripravili tudi razstavo o vzpostavitvi oblasti na Slovenskem. Naslednjega dne bo osrednja proslava, ki se je bodo udeležili poleg nekdanjih članov SNOS še najvišji predstavniki republiške skupščine ter družbenopolitičnih organizacij in ustanov Slovenije; prav tako 18. februarja pa bo v Črnomlju tudi slavnostna seja občinske skupščine, kajti v spomin na prvo zasedanje SNOS obhaja Črnomelj tudi svoj vsakoletni občinski praznik.

Štiridesetletnico prvega zasedanja SNOS pa bodo počastili tudi v Ljubljani, kjer bo slavnostno zasedanje skupščine ob udeležbi preživelih članov SNOS ter delegacij organov in organizacij v SRS.

kakšen košček, čeprav so bili skromni avstrijski izvozniki uspehi minulega leta le bolj odvisni od dobre volje Kitajcev, vzhodne Evrope in držav članic organizacije OPEC.

Toda izvažati bodo hotele tudi ostale razvite evropske države, in najbolj uspešni bodo tisti z najbolj kvalitetnimi in inteligentnimi proizvodi ter z najcenejšo ponudbo. Zastarela in neugodna industrijska struktura Avstrije pri tej tekmi gotovo ne bo igrala posebno ugodne vloge. Vsekakor pa bo zaostrena konkurenca pomenila „varčevanje“ predvsem pri plačah, socialnih izdatkih države in — nadaljnje racionalizacije. Zadevo Steyr lahko kar vzamemo kot znak v to smer.

Strokovnjaki, ki nam napovedujejo nov zagon, so nam zato iz previdnosti tudi že kar povedali, za koliko se bo letos stopnjevala brezposelnost: v letnem povprečju pričakujejo številko nad 150.000 — to je 5,2 odstotka, kar bi pomenilo povečanje števila brezposelnih v treh letih za polovico.

Torej, čeprav verjetno ni dosti ljudi, ki bi kaj imeli proti razmahu gospodarstva nasploh, se človek ob omenjenih napovedih le ne more prav odločiti, ali naj bi se veselil, ali kaj drugega...

dr. Kristijan Schellander

Živahna razprava na občnem zboru SPZ

Uvodno poročilo o delovanju Slovenske prosvetne zveze v minulih treh letih je na občnem zboru SPZ v Mladinskem domu Slovenskega šolskega društva imel predsednik Valentin Polanšek, ki je po 7 letih iz zdravstvenih razlogov moral oddati to odgovorno funkcijo.

Med obsežne aktivnosti Slovenske prosvetne zveze štejeta seveda tudi Slovenska glasbena šola na Koroškem in Slovenska študijska knjižnica, ki vedno bolj pridobivata na pomenu. V glasbeni šoli, ki deluje že šesto leto, se sedaj uri okoli 200 učencev na 11 različnih instru-

mentih in prvi učenci te šole napredujejo že na visokih šolah, tako da bo iz njihovih vrst že kmalu prišel prvi poučevati nove šolarje, je dejal v svojem poročilu Jože Metschina. Pomen študijske knjižnice pa ne gre omejevati na skoraj 27.000 inventariziranih knjig, temveč je treba videti tudi njegovo vlogo pri izgrajevanju krajevnih knjižnic in v bodoče tudi njeno povečano vlogo ob izobraževanju odraslih, je povedala uslužbenka knjižnice Vida Polanšek.

Nadzorni odbor SPZ, pa je v poročilu, ki ga je prebral dr. Franci Zwitter izrekel priznanje Upravne-

mu odboru SPZ, da je toliko pozornosti posvetil 75-letnici obstoja slovenske osrednje kulturne organizacije, kar je prispevalo k utrditvi SPZ v zavesti našega človeka. Nekaj kritičnih pripomb pa je imel glede preveč samostojnega delovanja izvršnega odbora, novemu odboru je priporočal tudi, da poskrbi za bolj neposredno povezavo s krajevnimi društvi npr. tudi pri prijavih za dvojezični pouk. Opozoril je tudi, da bo nujno treba najti jasno stališče do dvojezičnosti sploh ter slovensko knjigo bolj približati koroškemu Slovencu.

Po poročilih se je razvila živahna diskusija, ki jo je otvoril Mirko Wakounig, ko je izrazil svoje veliko nezadovoljstvo, da v poročilih niso prišli do izraza številni problemi, s katerimi se morajo baviti slovenska prosvetna društva. Miha Travnik je poudaril potrebo po neposredni povezanosti z ljudstvom in delo za prijave k dvojezičnemu pouku. Feliks Wieser st. je kritiziral nizke občinske podpore prosvetnim društvom, medtem ko mu je vladni svetnik dr. Pavle Apovnik v odgovoru razložil koroški finančni položaj na kulturnem področju ter hkrati pozval osrednji slovenski kulturni organizaciji naj se kmalu odloči za tip glasbene šole. Janko Malle je predvsem poudaril, da se bo potrudil za močno podporo krajevnim društvom. F. Černut se je izrekel za zdravo tekmovalnost, a proti prestižni konkurenci med organizacijama. Drugi govorniki pa so se izrekli za bolj načrtno delo v korist prijav k dvojezičnemu pouku, zagovarjali so, da se naj SPZ še naprej intenzivno posveča mladinskemu delu, drugi pa so spet opozarjali, da se moramo pri naši borbi za ohranjanje jezika in narodnosti, tudi pobrigati v kakšnih okoliščinah živimo.

Pozdravne besede pa so občnemu zboru spregovorili v imenu svojih organizacij tudi Jože Osterman (Zveza kulturnih organizacij Slovenije), Marko Kravos (Zveza slovenskih kulturnih društev v Italiji), Janko Zerzer (Krščanska kulturna zveza), Pavle Apovnik (referat za kulturna vprašanja manjšine pri koroški deželni vladi), Feliks Wieser (ZSO) ter generalni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu Marko Kržišnik.

DRABOSNIAKOVO PRIZNANJE ZAKONJSKU

Ob zaključku občnega zbora je predsednik Tomaž Ogris predal dolgoletnemu tajniku za stike s tujino pri ZKO Slovenije Martinu Zakonjsku najvišje priznanje SPZ — Drabosnjakovo priznanje — v znak zahvale za tesno kulturno sodelovanje in dolgoletno nesebično delo v kulturi in prosveti na Koroškem.

O narodni samobitnosti in kulturnosti

(VALENTIN POLANŠEK V SLOVENSKI ODDAJI)

Pred obnim zborom Slovenske prosvetne zveze je bivši predsednik Valentin Polanšek v slovenski oddaji koroškega radia govoril na temo „Razvoj in perspektive kulturnega dela koroških Slovencev“ in nanašal vrsto zanimivih misli, ki jih je z velikim zanimanjem sprejelo občinstvo pred radijskimi sprejemniki. Med drugim je dejal:

„Slovenske kulturne prosvetne organizacije so edina narodna skupnost, vsaj morale bi to biti, saj nekje za rojaka posameznika predstavljajo skupnostno zavest. (Torej nadomeščajo ob enem občino, državo, vse javne funkcije visokorazvite družbe in vključujejo v to svojo organiziranost vse silnice, vrednote, druga združenja kot šolo, cerkev, politiko, gospodarstvo — vse pod skupnim imenom slovenska organizacija!).

Prav tukaj pa je v sodobnih perspektivah skupnosti že potrebno veliko sprememb, novih usklajenosti in sploh strnitve vseh faktorjev, ki so slovenski, — kajti a priori ni naša naloga se „boriti“ za cilje cerkve, državnih strankarskih programov, temveč v njihovem okviru doseči največji uspeh za narodnostno skupnost.

Pomislimo, kako starinsko so na terenu še razvrščene relacije med takozvanimi „desnimi“, „levimi“ in še kakimi Slovenci...

(...) vršili so se na vseh straneh velikanski premiki, mi pa se prevečkrat izživljamo v obletnicah in plehkih društvovanskih oblikah. Vsak met ve, da mu danes ni več obstanka, če bi še pri petrolejki in cokolah „havžval“ kot stari. (...) „Težko pa je ponavljati: Za nas koroške Slovence v prvi vrsti ni religija v nevarnosti, temveč narod — materinščina!“

Materinščina je alfa in omega vsega upravičenja, da je slovensko prosvetno društvo sploh potrebno, da je slovenska kulturna prosvetna organizacija tudi danes — in zlasti danes — utemeljena. Kajti vse okoli otoka slovenske samobitnosti je že dvojezično: naši po-

litični narodni voditelji govorijo o dvojezičnosti, šolstvo kot tako je sploh dvojezično, cerkev je dvojezična, vedno več družin postaja dvojezičnih, edino slovensko kulturno-prosvetno društvo je še, oziroma mora biti: zavetišče, žarišče, zbirališče avtohtone narodne samobitnosti! In koliko o tem govorimo, ukrepamo in ne vam, kaj še. Hkrati pa sami niti ne skrbimo za to, da bi olepšali jezik. Za novo obleko, avto, bajto in drugo potrošniško zunanost nam gre... v materinski posodobljenosti pa smo nemarni...

O kulturnosti (v prvi vrsti med funkcionarji in zlasti tistimi, ki so odgovorni, poklicani, manipulirani, izvoljeni): (...) Dvomim, da bi bil na mestu, kdor vnaša pri organizacijsko funkcionarskem delu nekulturne navlake ali celo uganja mešetarsko početje, ki je močno oteženo po osebnih predsodkih in nekulturnih primitivizmi.

Kulturno-funkcionarsko delo ni intrigantstvo, temveč mora izvirati iz globoke zavednosti, narodne zavesti, skupne ljubezni do slovenstva, sloneti mora na demokratskih načelih in medsebojnem spoštovanju: Idealisti! Na plan z njimi! (...)

V organizacijsko-funkcionarskem pogledu bi zaenkrat izvedli novost, če uresničimo dvoje: (...)

a) prioriteto materinščine!
b) kulturnost med funkcionarji!
Ti dve silnici morata oblikovati sodobni stil organizacijskega dela v vsej razvejanosti za danes in za še bolj kvalitetne dokaze, da smo slovenski kulturni faktor v deželi, državi in kontaktih s sosednjo matično SR Slovenijo.“

Valentin Polanšek je po 7 letih iz zdravstvenih razlogov oddal predsedniško mesto SPZ.

Na predlog starega odbora so bili na občnem zboru Slovenske prosvetne zveze izvoljeni sledeči prosvetni aktivisti v odbore:

Predsedstvo:

Tomaž Ogris (predsednik),
dr. Gustav Brumnik (1. podpredsednik),
Hanzi Weiss (2. podpredsednik),
dr. Janko Malle (tajnik),
Eda Velik (blagajničarka)

Upravni odbor:

Franci Černut (Loče), Teodor Domej (Celovec), mag. Anica Gasser (Bilčovs), Jozef Hašej (Dobrla vas), Joško Hudl (Pliberk), Miha Kap (Škocijan), Hanzi Kežar (Sentvid), Andrej Kokot (Celovec), mag. Mirko Laussegger (Slovenji Plajberk), Franci Lipuš (Žitara vas), Jurij Mandl (Libuče), dr. Jože Messner (Celovec), mag. Maja Millo-nig-Kupper (Celovec), Erika Muri (Kotmara vas), Valentin Polanšek (Obirsko), Simona Rovšek (Škofiče), Slavko Štiker (Sentjakob), Miha Travnik (Zelezna Kapla), Roman Verdel (Borovlje), dr. Mirko Wakounig (Celovec), Marica Wiegeler (Ziljska Bistrica), Nuži Wieser (Radiše), Bertl Wutej (Sentprimoz)

Nadzorni odbor:

Valentin Hartman (Škocijan), Jurij Mak (Sele-Kot), Jozi Metschina (Sentilj), Valentin Pavlič (Hodiše), Vinko Wieser (Kotmara vas) Simelj Wrulich (Radiše), dr. Franci Zwitter (Celovec).

Pripomniti je treba, da je bila funkcija centralnega pevovodje, ki jo je izvrševal Hanzi Kežar, zaradi trenutne neaktualnosti ukinjena.

Slovenski kulturni praznik letos

Slovenska prosvetna zveza bo ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku priredila v sredo 8. februarja 1984 (ob 19. uri) v javnem studiu Koroškega radia (Sponheimerstraße 13, vhod s parkirišča)

proslavo v počastitev 200-letnice rojstva

Urbana Jarnika

Sodeloval bo bivši akademski pevski zbor Tone Tomšič „Lipa zelenela je“ pod vodstvom dirigenta Marka Muniha.

4

Priznati moramo, da je Lipuševa groteska dostikrat prav jedko začinjena, kakor se naravi take pripovedi spodobi, takšno je tudi poglavje o praznikih (38–58), s prispodobno o proslavljanju papežev dogme o Marijinem stegnu, z opisom pranganja po vasi (procesije), kjer v sprevedu tik za baldahinom stopa grof, ki je še grof in njegov grad visi na robu vasi (45).

Ker smo omenili Lipuševe sentence v zvezi z verstom in cerkvijo, naj za primerjavo dodamo, da je še bolj neposreden s svojimi opisi podobnih človekovih usmerjenosti gornjekoroški pisatelj Winkler, ki navaja pri opisu birme v domači fari obisk škofa Köstnerja in do nadrobnosti z rahlo ironijo označuje hkrati zborovsko molitev ministrantov in ponavljajoči se sklepni vzklik vernikov „ob naši smrtni uri amen“ in pa škofovo čudenje (Muttersprache, 136). Še bliže tankemu posmehu je označitev, da je papež bil upodobljen na naslovni strani časopisa L'Europeo v športni opravi in se je

glasila ob posnetku označitev L'atleta di Dio (božji atlet) (168). Kakor kaže, ne moremo sodobnim koroškim pisateljem očitati bodisi njihovega preteklega ministrantstva (Winkler) bodisi nekdanjega teološkega izobraževanja (Lipuš), saj ji-

ROK ARIH

Pripovedi o odstranjujočih in odmirajočih vaseh

ma eno in drugo omogoča razgled po določeno čustveno doživljajskih območjih, kar pa naposled pri pisatelju najde svojo pot v napisane stvaritve.

Mogoča je lahko zanimiva tudi še primerjava opisov verskega obreda, procesij, pranganj pri treh različnih pisateljih, Lipušu, Winklerju in „klasiku“ Prežihju.

Prvi piše, da se pranganje iz cerkve „zrine na ulice“ in, da se listi osvežujejo „le ko župnik dviguje in spušča monštranco“. In dodaja, da „slovesni ciper coper hudi čar odnaša osamljenost in plašnost“ pri vernikih (44).

Drugi pri opisu binkošti omenja

poklekovanje na polju in pred oltarji, ki so jih postavili le v namen obreda in kako je duhovnik obstal pred oltarjem največjega kmeta. Do nadrobnosti opisuje župnikovo prizdigovanje monštrance ob petju zdravabodimarija, Jezusjazeljubim...

dalje našteje nosače neba Ervinastrica, Simonovega-kmeta-Jožla in še druga dva pod katerim stopa župnik ob spremljevalcih s svetilkami in pa belo oblečenimi deklicami... (Muttersprache, 247–249).

Prežih pa v svoji široko zasnovani kmečko-vaški freski Jamnici (3. poglavje) opisuje, kako se je ob streljanju možnarjev iz cerkve razvila dolga procesija (na lepo nedeljo, namreč) na čelu s plešastim tesačem Coflovim Petrom, ki je nosil „črn in z velikim vencem iz hojevine ovit križ“, medtem ko so kmetški veljaki nosili nebo, pod katerim je župnik nosil monštranco. Ob natančnem opisu je značilno označe-

vanje razporeditve ljudi po njihovi družbeni veljavnosti.

Če se vrnemo k Odstranitvi moje vasi nas pisatelj popelje skozi nočno pirovanje, v katerem se odigra nežna zgodba, „kako so tudi v farovžu papežev dogmo čezmerno

praznovali“ (50) in kako se naposled menda proti jutru iz farovža „izviže iz zadnjih vrat kiklasta senca in smukne z lahniimi angelskimi koraki čez gorico“ (49) in se punči (deklica) pred teboj pretoči v meglico (50), medtem ko zre župnik z vso hvaležnostjo do meglice (52), čeprav se najdejo, ki gredo „na uho ubešat farovško meglico“ (51). Praznovanje je oplemenitenost tudi s škofovskim obiskom in njegovim obrednim plezanjem na razgledno lipo in podobno (42).

Pri poglavjih, ki dopolnjujejo upodobitev verske naravnosti pa tudi dejavnosti na koroški vasi, Les, Izsvetlitev, Srečni dan in Idila s kme-

tov sem iskal zveze od Prežihovih različnimi upodobitvami. V primeru Lesa (67–68) s simbolno prispodobno o dogajanju, ki ga je ljudstvo „v marenji jemalo“, s prizori in opisi „sakrilegija“ (bogostkrnstvom), saj so vaščani zapregli dva para volov, položili križ na voz in, da bi se ne prepirali vpričo strah zbujajočega svetega predmeta, prepustili volom, kam ga bodo zape-ljali (72). Da bi naposled spravili samovoljni križ na pravo mesto, so počeli še mnogo stvari, zbrali celo device in devičice v pomoč. Posrečilo se jim je, čeprav je „ta stre-muški križ, malo čez les lesen, (je) farmane še naprej držal v tr-dem (83).

V reportaži Nekeški sejem je tudi Prežihov Voranc združil romarje iz Kotelj in iz Sosednih Sel, ki so za Križanim, kjer sta na čelu sprevo-dov stopala in nosila križa Coflov Peter in Hovnikov Miha opravljali svoj vsakoletni obhod. Moža sta se po opravi znšla v vaški gostilni in pri pijačevanju je eden njiju sko-raj zapil svoj križani les. (Se nadaljuje)

Šimeja Martinjaka ni več

V soboto popoldne smo se z globoko žalostjo v srcu in z velikim spoštovanjem za vedno poslovili od plemenitega moža in daleč preko meja Koroške znanega Šimeja Martinjaka iz Gorinčič pri Sentačaku v Rožu. Ta veliki rodoljub je na svoji življenjski poti — umrl je v 80. letu starosti — mnogo pretrpel in veliko ustvaril v dobrobit slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Rodil se je na mali kmetiji v Srejah pri Sentačaku v Rožu. Ze kot mladenič se je z vsem svojim mladostnim zanosom posvetil takratnemu kulturnoprosvetnemu delu svojega domačega kraja, kjer je blestel kot odlični pevec in igralec iger. Njegova dejavnost v domačem kraju je še prav posebno bila povezana z igro Miklova Zala, saj je že kot 19-letni mladenič bistveno prispeval k izvedbi te igre, leta 1923. Na pobudo Otona Zupančiča so z Miklovo Zalo nastopili tudi v ljubljanskem gledališču. Oton Zupančič je bil tudi tisti, ki je Šimeju Martinjaku omogočil študij glasbe na ljubljanskem konservatoriju. Šimej je bil dober učenec, tako da je kmalu

pel v operi in v takratnem akademskem oktetu. S svojim privlačnim močno donečim glasom je plemenitil tudi domači moški pevski zbor, ki ga je vodil Tonči Nagele. Z igro „Miklova Zala“ so Sentačakobčani nastopili tudi v Mariboru, Celju in na Jesenicah.

Kulturno dejavnost v domačem kraju je prekinil čas, ki je bil najtežji v zgodovini koroških Slovencev in evropskih narodov sploh — grozotni nemški fašizem. Med prvimi žrtvami iz vrst koroških Slovencev je bil Šimej Martinjak. Že leta 1939 je bil aretiran in odgnan v taborišče smrti Buchenwald, kjer je preživel dolgih šest let. Vzrok za to krivico, storjeno nad njim, je bil samo v tem, da je ljubil svoj materni jezik in svoj narod. Po vojni, čeprav telesno strtl, je takoj prijel za delo in nadaljeval še z večjim elanom pred vojno započeto delo. Miklova Zala, za katero je imel toliko zaslug, mu je spet burila po glavi. In tako se imamo tudi njemu zahvaliti, da je po vojni nastalo novo obdobje Miklove Zale v Sentačaku. Na pobudo Draga Druškoviča je Šimej leta 1952 spet naštudiral Miklovo Zalo, vendar v drugi obliki; ne več v dvorani, temveč zunaj na prostem — na zgodovinskih tleh v Svatnahu. Čeprav je bila to izredno težka naloga, jo je Šimej mojstrsko izpeljal, tako kot režiser in kot organizator. Na premieri je več tisoč ljudi obiskalo to igro, ki je bila izreden kulturnoprosveten podvig Sentačakobčanov s Šimejem Martinjakom na čelu, ki si je tako postavil trajen spomenik kulturnoprosvetne dejavnosti med koroškimi Slovenci. S to Miklovo Zalo so se Sentačakobčani predstavili tudi v ljubljanski operi, na Jesenicah in v Gorici, tako da so „osvojili“ Slovenijo s Primorsko vred. Tudi ta gostovanja je pripravil in izvedel Šimej Martinjak, ki je užival velik ugled med Slovenci tu in onstran meje.

Ko se tako spominjamo njegovega življenjskega dela, ugotavljamo, da sta si usodi Miklove Zale in Šimeja v marsičem podobni. Oba sta delila trdo usodo pregnanstva v tujini in se po težkih letih trpljenja vrnila nazaj k svojemu ljudstvu. Za to ljudstvo se je Šimej razdaljal, trpel in ga ljubil. Zato tem bolj čutimo praznino ob njegovi izgubi. Da je imel mnogo zaslug za svoj narod izpričujejo tudi funkcije, ki so mu bile zaupane. Bil je podpredsednik Slovenske prosvetne zveze, predsednik Osvobodilne fronte za okraj Beljak, občinski odbornik itd. Prejel je Drabosnjakovo priznanje SPZ in častni znak za osvoboditev Avstrije, ki mu ga je podelil zvezni predsednik dr. Kirchschläger. Znan je

bil kot goreč govornik na političnih zborovanjih, kot kreator slovenskih oddaj pri celovškem radiu in priden sodelavec Slovenskega vestnika ter pisec člankov v Koroškem koledarju. Bil je vsestransko razgledan napredno misleč človek.

Za vse, ki smo ga poznali, posebno pa za ženo Micijo, je njegova smrt težak udarec, ki ga bo le težko preboleli.

Zelo ga pogrešajo tudi tisti, katerim je v Buchenwaldu rešil življenje, zato se ne čudimo, da so ga ob njegovi smrti obiskali številni nekdanji interniranci in mu izkazali hvaležnost in poslednjo čast.

Pogrebnege obreda, ki ga je imel župnik magister Peter Sticker ob asistenci kaplana Marjana Schusterja, se je udeležila ogromna množica pogrebcev. Od pokojnika so se ob odprtem grobu poslovili — v imenu domačega SPD „Rož“ predsednik Karel Krautzer, v imenu Slovenske prosvetne zveze in Zveze slovenskih organizacij, predsednik SPZ Tomaž Ogris in v imenu občine občinski odbornik Mihi Antonič. S pesmimi žalostinkami pa sta se poslovila moški pevski zbor SPD „Kočna“ iz Sveč ter domači mešani pevski zbor „Rož“. Pokojnega Šimeja Martinjaka bomo ohranili v častnem spominu, ženi Miciji, ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

Globasnica

Minulo soboto je Slovensko kulturno društvo v Globasnici že enajstič vabilo na svojo tradicionalno družabno prireditev Podjurski ples, ki se je odvijal v znani Šoštarjevi dvorani.

Kot po navadi je bilo tudi tokrat mnogo prijetne družabnosti žejnih obiskovalcev, med katerimi sta bila tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser in poslevodeči tajnik ZSO dr. Marjan Šturm.

Za prijetno razpoloženje sta odlično skrbela „Planinski sekstet“ in pa domači mešani pevski zbor „Peca“. Globaški prosvetaši so spet pokazali, da znajo poskrbeti za prijetno družabnost, kajti vsi, ki so se udeležili te prireditve so bili zadovoljni in navdušeni nad vzdušjem, ki je vladal na tem plesu. Prav to pa je tudi največje priznanje organizatorju, ki mu želimo, da bi v tem smislu nadaljeval s tradicijo podjurskih plesov.

Loče

Še komaj prvi teden v novem letu se je v Ločah oglasil mrtvaški zvon in naznanil domačinom žalostno vest, da je odšel v večnost Jamnikov oče — Anton Urschitz. Po dolgi težki bolezni je umrl v 77. letu starosti prav na praznik svetih treh kraljev. Pokojnikova življenjska pot je bila tisočera pot našega slovenskega človeka, katere vsebina je delo, skrb, odpoved — dostikrat tudi zapostavljanje in zatiranje. Prav vse to je doživljal rajni od svoje rane mladosti. Zgradil je prijeten dom, poiskal zvesto družico in kmalu je vzklilo toplo, srečno družinsko življenje na Jamnikovem. Kot samostojni obrtnik — izdeloval je strešno opeko — je bil vseskozi zaposlen doma, kjer pa je delovni dan navadno trajal deset ur in tudi več. Kot ljubitelj domače pesmi in glasbe je v pred- in povojnih letih tudi sam s svojo godbo zaigral marsikatero okroglo na plesiščih bližnje in daljne okolice. Ko so zagnili temni oblaki našo domovino, se je pričela, kot za mnoge slovenske družine na Koroškem tudi zanj prava trnjeva pot. Oče, ki je bil zaveden in pravičen človek ni klonil pred nasiljem, ni hotel postati orodje njegovih zločinskih početij, zato se je nasilnik kruto maščeval nad ostalo družino — pregal je mater s petimi otroki v tujino. Ko so propadle mračne sile se je celotna družina srečno vrnila na domačijo in zopet se je oče z vso vmeno posvetil svojim dragim in delu. Otroci so doraščali, postajali samostojni ter ustanovili svoje družine, tedaj je predal dom v mlajše roke in stopil v zaslužni pokoj. Še vedno pa ni poznal brezdolja, tudi ne, ko je začel bolehati. Bolj in bolj se mu je slabšalo zdravstveno stanje; nekdanja sončna življenjska jesen se je sprevrgla v mračno, trpljenja polno vsakdanjost, katero je na pragu novega leta prekinila smrt.

Vrzel, ki je z njo nastala, je težko prizadela ženo, saj je z veliko potrpežljivostjo stala pokojniku do zadnjega zdihljaja zvesto ob strani, pa tudi njegove otroke, ki so se radi mudili pri njem.

Velika množica je spremljala Jamnikovega očeta na njegovi zadnji poti. Žalne obrede je vodil domači župnik g. Jakob Škofič; kot dolgoletnemu članu je predsednik SPD „Jepa-Baško jezero“ izrekel rajne-

mu ob odprtem grobu besede zahvale za njegovo trpljenje in za zvestobo ohranjeno svojemu narodu, društveni in cerkveni pevci pa so zapeli ganljive žalostinke v slovo.

Naj v miru počiva Jamnikov oče v domači zemlji pod mogočno Jeko!

F. Č.

PLIBERK

PLESNI TEČAJ

Začetek: 21. januarja 1984 ob 19.30 uri. Traja 10 večerov po 2 uri v farni dvorani v Pliберку. Prireditelja: Katoliška mladina Pliберку in SPD „Edinost“ Pliберку

DUNAJSKI KROŽEK

v petek 20. januarja 1984, ob 19. uri v gostilni Weidinger, Dunaj IV, Danhausergasse 3. Predavatelj: dr. teol. Gertraud Putz. Tema: Koroški Slovenci in cerkev. prispevek h kulturnim pravicam etničnih manjšin. Kot po navadi je v okviru krožka tudi skupna večerja in družabni del. Organizacijski prispevek 120 šilingov.

OBIRSKO

11. SANKARSKA TEKMA ZA OBIR POKAL

v nedeljo 22. januarja 1984 po Artačevi cesti.

Razdelitev startnih števil do 9.30 ure v Kovačevi gostilni, kjer bo po končani tekmi tudi razdelitev nagrad. Start ob 10. uri. Vsak tekmuje na lastno odgovornost! V skupini športnih sank je čelada obvezna! Na dan tekme je trening na tekmovalni progi prepovedan. Informacije: Polanšek 0 42 38 - 26 1 02. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem, športna sekcija.

Srečanje z MATEJO KOLEŽNIK otroško in mladinsko kantavtorico iz Bele krajine

- v četrtek 26. januarja ob 19.30 uri v Slomškovem domu, 10.-Oktober-Straße 25 v Celovcu
- v četrtek 26. januarja ob 11. uri v otroškem vrtcu „Naš otrok“, 10.-Oktober-Straße 25 v Celovcu
- v četrtek 26. januarja ob 16. uri v slovenski šoli v otroškem vrtcu „Naš otrok“, 10.-Oktober-Straße 25 v Celovcu
- v petek 27. januarja 1984 ob 8. uri v gospodinjstvi šoli v Sentrupertu pri Velikovu
- v petek 27. januarja ob 11. uri v otroškem vrtcu v Sentprimozu. Prireditelj: otroški vrtec v Sentprimozu
- v petek 27. januarja ob 15.45 uri v strokovni šoli za ženske poklice v Sentačaku v Rožu
- v soboto 28. januarja ob 14. uri v mladinski sobi pod cerkvijo v Skocijanu. Prireditelj: otroški zbor v Skocijanu
- v soboto 28. januarja ob 16. uri za otroke — ob 19.30 uri za mladino v farni dvorani v Pliберку. Prireditelj: KM Pliберку, Zvabek, Vo-grče, Šmihel, Libuče
- v nedeljo 29. januarja ob 10. uri v farni dvorani v Sentlipšu. Prireditelj: Farna mladina v Sentlipšu
- v nedeljo 29. januarja ob 14. uri pri Šoštarju v Globasnici. Prireditelj: SKD v Globasnici
- v nedeljo 29. januarja ob 16. uri v gospodinjstvi šoli v Sentrupertu pri Velikovu. Prireditelj: PD v Velikovu

Lutkovna predstava lutkovne skupine „Lutke mladje“ KDZ

„ZVEZDICA ZASPANKA“

- Petek 27. januarja 1984 ob 19.30 uri v Marijanišću, Celovec, Rudolfsbahngürtel 2, Prireditelj: SKD v Celovcu in Mohorjev dijaški dom — Marijanišče
- Sobota 28. januarja ob 19. uri v kulturnem domu na Bistrici v R. Prireditelja: SPD „Kočna“ v Svečah in SPD „Bilka“ v Bilčovsu
- Nedelja 29. januarja ob 11. uri v farni dvorani v Selah. Prireditelji: KPD „Planina“ v Selah, SPD „Herman Velik“ Sele-Kot, SPD v Borovljah, otroška skupina v Borovljah, KP v Smarjeti v R., SPD „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku
- Nedelja 29. januarja ob 15. uri v farni dvorani v Sentačaku v R. Prireditelji: SPD „Rož“ v Sentačaku v R., Farna mladina v Sentačaku, SPD „Jepa-Baško jezero“ iz Loč, KD „Peter Markovič“ v Rožku

Zveza koroških partizanov vabi na

SPOMINSKO SVEČANOST

ob 40-letnici smrti narodnega heroja Matije Verdника-Tomaža in tovarišev ki bo v nedeljo 5. feb. 1984 ob 11. uri na pokopališču v Svečah.

Sporod:

polaganje vencev, nastop Koroškega partizanskega pevskega zbora, godba na pihala iz Jesenic, govor in recitacije

PIREDITVE

RADIŠE

8. RADIŠKI PLES

v soboto 4. februarja 1984 ob 19. uri v kulturnem domu na Radišah. Igrajo Fantje iz Podjune.

SELE-ZGORNJI KOT

ZDRAVNIŠKO PREDAVANJE

v soboto 21. januarja 1984 ob 19. uri v ljudski šoli na Kotu. Predavatelj: dr. Tomo Hribernik. Prireditelj Slovensko prosvetno društvo „Herman Velik“ v Sele-Zgornjem Kotu.

CELOVEC

PODELITEV 5. TISCHLERJEVE NAGRADE MILKI HARTMANOVI

v ponedeljek 23. januarja 1984, ob 19. uri v dvorani Slomškovega doma (10.-Oktober-Straße 25, 1. nadstropje) v Celovcu. Slavnostni govor: podpredsednik KKZ Lovro Kaselj. Spored bo popestril dekliški zbor iz Sel. Prireditelj: Krščanska kulturna zveza v Celovcu.

SANKARSKA TEKMA

ki štejejo za pokal Obirja 1984

● 5. februarja 1984 v Lobniku. Prireditelj: Slovenski športni klub Obir v Železni Kapli.

● 12. februarja 1984 v Lepeni. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli (zaključna tekma za pokal Obirja).

ŽELEZNA KAPLA

XIV. SMUČARSKA TEKMA V SMUKU

v nedeljo 29. januarja 1984 pri Mozganu v Lepeni. Start ob 12. uri. Tekmujejo skupine: šolarji, mladinci, moški, seniorji, mladinke, ženske. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli.

DOM V TINJAH

● V nedeljo 22. 1. 1984, ob 14. uri — Jubilejno srečanje lovcev s slavnostnim sporedom.

● Od ponedeljka 23. 1. od 18. ure do četrta 26. 1. do 13. ure — Izobraževalni teden za brezposelno mladino, nem. — „Pomoč v samopomoč“.

Prireditelj: Kat. delovna mladina in Dom v Tinjah

Študijski dan na temo:

„PARTNERSTVO“

v nedeljo 29. januarja 1984, ob 9. do 18. ure v farnem domu v Selah. Prireditelja: Katoliška mladina in KPD „Planina“ v Selah

v soboto 28. januarja 1984, ob 9. do 18. ure v gostilni Štekl (Greiner) — Globasnica. Prireditelja: Katoliška mladina in SKD v Globasnici.

Referenta: dr. Metka Klevišar, zdravica iz Ljubljane in dr. Marjan Šef, zdravnik in duhovnik iz Ljubljane.

Slovensko prosvetno društvo „ZVEZDA“ v Hodišah vabi na

HODIŠKI PLES

ki bo v soboto, 4. februarja 1984 ob 19.30 uri pri Čimžarju v Dvorcu

Za ples igra

„PLANINSKI SEKSTET“

ŽELEZNA KAPLA

ZDRAVNIŠKO PREDAVANJE

v torek 24. januarja 1984 ob 19.30 uri v hotelu Obir v Železni Kapli. Predavatelj: dr. Tomo Hribernik. Prireditelj: Krajevni odbor Zveze slovenskih žena in Slovensko prosvetno društvo „Zarja“

Dramska predstava tržaških rojakov Raymond Queneau

„VAJE V SLOGU“

(dramska predstava z glasbeno opremo)

● v soboto 28. januarja 1984 ob 19.30 uri v kulturnem domu Danica v Sentprimozu. Prireditelja: SPD „Danica“ Sentvid v P. in SPD „V. Poljanec“ Skocijan

● v nedeljo 29. januarja 1984 ob 14.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu. Sodeluje tudi MePZ „Bilka“. Prireditelj: SPD „Bilka“ v Bilčovsu.

Gostuje gledališka skupina kulturnega društva „Vesna“ iz Križa pri Trstu.

ŠENTPRIMOŽ

12. PLES „DANICE“

v soboto 11. februarja 1984 ob 19.30 uri v kulturnem domu Danica v Sentprimozu.

Igra Planinski sekstet, na programu pa je še vrsta presenečenj.

Prisrčno vabljeni!

CELOVEC

PLO IN NJENA VLOGA NA BLIŽNJEM VZHODU

v torek 31. januarja 1984 ob 19. uri v prostorih Mladinskega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu, Mikschallee 4.

Predaval bo Iztok Simoniti, dolgoletni ambasador na Blžnjem Vzhodu in dober poznavalec palestinske problematike.

Prireditelj: Zveza slovenske mladine

CELOVEC

Razstava slik gradiščanskega Hrvata ERIHA NOVOSZELA

v Mohorjevi knjigarni je odprta še do 10. februarja 1984, v času od 7.30 do 12.30 in 14.30 do 17.30 ure. V soboto samo dopoldne.

DOBRLA VAS

Igra

„ČEVLAJ — BARON“

(veseloigra v treh dejanjih)

v nedeljo 29. januarja 1984 ob 14.30 uri v kulturnem domu v Dobrli vasi. Nastopajo igralci SPD „Srce“ v Dobrli vasi. Režija: Franci Podrečnik

Umrli je Andrej Polcer pd. Vazar

V soboto dopoldne smo se za vedno poslovili na šentprimoškem pokopališču od velikega rodoljuba in kulturnopolitičnega delavca Andreja Polcerja pd. Vazarja iz Spodnjih Vinar. Zapustil nas je mož, ki je mnogo pretrpel za naš narod in bil vedno v prvih vrstah, ko je šlo za ohranitev naše narodne skupnosti na Koroškem. Andrej Polcer se je rodil 30. novembra 1904 v Spodnjih Vinarah. Že kot mladenič ga najdemo med prosvetaši, kjer se je še prav posebno udeleževal kot igralec iger. Bil je eden tistih, ki mu je bila kultura in izobraževanje srčna zadeva. To je dokazal tudi v poznejših letih, ko je

šlo zato da si tamošnji kulturniki zgradijo lastno kulturno hišo. Močno je podprl graditelje in bil ponosen da je domače društvo, kateremu je veljala vsa njegova naklonenost in ljubezen, prišla do lastne strehe, kulturnega doma Danica v Šentprimožu. Nadalje ga poznamo kot izvrstnega naprednega gospodarja, ki je bil obenem tudi dober sosed in je svoje izkušnje rad razdal drugim. Velika opora pri njegovem naprednem in sodobnem gospodarjenju mu je bil njegov brat, znani učitelj naše kmečke mladine, dipl. inž. Marko Polcer. Največja opora pri njegovem gospodarjenju pa mu je bila vsekakor njegova dobra in razgledana žena.

Kot napreden človek v vseh pogledih in zaskrbljen za usodo svojega naroda, se je v najtežjem času naše zgodovine, ko je bil slovenski narod obsojen na smrt in iztrebitev, postavil na stran svojega ljudstva in z vsemi silami podpiral antifašistični boj na Koroškem. Ko pa so mu nacisti prišli na sled, da sodeluje s partizani, se je septembra 1944 priključil partizanom. Tako se je izognil sigurni aretaciji in trpljenju v taboriščih smrti.

V narodnoosvobodilnem boju je sodeloval v raznih koroških partizanskih enotah. Bil je tudi ranjen in tako moral mnogo pretrpeti. Za

njegovo aktivno sodelovanje v NOB je bil odlikovan z ordonom za hrabrost. Zveza koroških partizanov na Koroškem ga je tudi predlagala, da mu zvezni prezident dr. Rudolf Kirchschläger podeli častni znak za osvoboditev Avstrije, vendar leta 1983 teh odlikovanj niso podelili, tako da mu bo to visoko odlikovanje podeljeno „post hum“.

Andrej Polcer je bil tudi uspešen komunalni politik. Skupno z bratom Markom in Mihom Kačnikom-Jogrom v Mali vasi so organizirali samostojno Gospodarsko listo v občini Škocijan, v kateri je sodeloval dokler mu je to dovoljevalo zdravje.

Vazarjeva družina je bila ena tistih zavednih slovenskih družin, ki so se vedno udeleževale v našem narodnem življenju in je zato njihov gostoljubni dom vedno bil na razpolago našim političnim in prosvetnim delavcem. Veliko nas je tistih, ki smo uživali to gostoljubnost, zato je smrt Andreja Polcerja nas še posebno trdo prizadela. Izguba Andreja Polcerja je velik udarec ne samo za težko prizadete svojce, marveč za vso slovensko skupnost, ki je tako zgubila izkušnega preudarnega kulturnopolitičnega dejavnika. Tako je ljubil svojo zemljo, da jo je v najhujšem času naše zgodovine branil s puško v roki, zato mu želimo, da bi mu bila domača zemlja lahka.

Težko prizadeti ženi in družinam otrok izrekamo tem potom naše najiskrenejše sožalje.

Pogrebni obred je opravil domači župnik Franc Krištof ob asistenci duhovnikov. Ob odprtem grobu so se od pokojnika poslovili predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc in domači pevci iz Šentvida in Škocijana. Zapeli so mu tisto pesem, ki jo je pokojnik tako ljubil „Polje, kdo bo tebe ljubil...“ Velika množica ljudi na pogrebu je bil prepričljivi dokaz, kako priljubljen in spoštovan je bil Vazarjev oče, katerega izguba nas je vse težko prizadela. Andreja Polcerja bomo ohranili v trajnem in častnem spominu.

CELOVEC

REDNI OBČNI ZBOR

Kluba slovenskih študentov
v Celovcu

v petek 27. januarja 1984 ob 18. uri
v Klubu Prežihovega Varanja.

Vsi slovenski študentje v Celovcu
prisrčno vabilni!

Vogrč pri Pliberku

Danes se spet oglašamo iz našega kraja, vendar tokrat ne poročamo o kakšnem žalostnem dogodku, temveč o veselem srečanju, ki ga je organiziral predsednik Kluba prijateljev lova in podžupan mestne občine Pliberk tovariš Fric Kumer pri Floriani-birtu. Lovci napravijo vsako leto po uspešnih pogonih ali ob zaključku lovske sezone srečanje lovcev na takimenovani praži. Letos pa je naš podžupan zbral drugo in to hvalevredno pot, da je na pražo povabil tudi druge, ki sicer nismo lovci po poklicu, vendar tudi neke vrste lovci na drugem področju lovci čuvarji na kulturnem in političnem področju za našo domačo slovensko besedo in lepo petje.

Na to srečanje so bili poleg lovcev vabljeni tudi MoPZ „Edinost“ iz Pliberka, MoPZ „Kralj Matjaž“, vogrški cerkveni zbor in še nekateri drugi. Res radovedni smo bili kakšno bo to srečanje — večer med lovci. Kaj kmalu pa so lovci znali s svojimi doživljaji in šalami osvojiti vse vabljenе, tako da „plen“ ni bil težak, čeprav niso pokale puške. Zato je praža, ki jo je odlično pripravila gospa Nežika Lubas s svojo ekipo, prav dobro teknila vsem vabljenim. Predsednik KPL je vse zbrane pozdravil in zaželel dobrodošlico. Lovske šale in petje zborov so pripomogli k odličnemu razpoloženju. Nastopajoči pevski zbori pa so tekmovali med seboj, kdo bo bolj zapel našo lepo domačo in delno že stoletja staro pesem. Bilo je sproščeno in lepo na tem večeru z lovci, tako da smo bili na koncu že skoraj vsi perfektni lovci in če bi bilo že jutro bi šli tudi z njimi v naravo oprežat čudoviti živalski svet in naravo.

Med vabljenimi pa je bilo tudi dosti takih, ki so s svojimi šalami močno tipali po lovcih in njih navadah. Prav zato pa je za ta večer Franciska Lubas napisala posebno pesem, namenjeno lovcem, ki jo je morala kar dvakrat glasno prebrati. Zato prilagam tudi to besedilo, da bodo tudi drugi vedeli, kaj vse se skriva v naših talentih, ki živijo na podeželju. Nadvse pa je bil zanimiv tudi lovski pozdrav, takimenovani lovski ropot, namenjen starosti prisotnih lovcev ekonomskemu svetniku Ignacu Domeju. Čeprav je bil ta pozdrav za večino še tujka, je bilo sodelovanje s predsednikom Kumrom, ki je vodil to „pozdravljanje“, tako dobro, da ni bilo treba plačati niti enega litra kazni, pa čeprav ga je marsikateri vmes tudi pokidal. Hudobni jeziki so celo rekli, da je Domej prišel zato tako pozno na pražo, ker je šel še prej na lisico, da ne bi zmanjkalo golaža.

Ob dobrem razpoloženju in prepevanju pa je marsikateri pozabil na škodo, ki jo napravi divjačina tekom leta na polju ali vrtu, ko pogriže te prelube „štrankelne“. Pa tudi marsikatera lovska sled se je skrila, čeprav je bila prej v travi močno vidna. Vsekakor jagri ne smejo žalovati za kozo, ki so jo morali položiti na ta kosmato stran. Ta večer je bil vreden več kot deset takšnih koz, saj je bil domač, lep in obenem vzgojen. Lahko rečemo po pesmi: „Nocoj je bil e lep večer, jutri bo en zauber dan.“

Stokratna hvala predsedniku KPL in vsem, ki so pripomogli k temu uspelemu srečanju, ki je bilo velik užitek za vse zbrane na tem večeru. Naša želja je, da bi se takšna srečanja nadaljevala in postala navada.

ikej

Pravni nasveti

Vedno spet potrebujejo posamezniki in društva pravne nasvete, zato se je Zveza slovenskih organizacij odločila, da na polni to vrzel z uvedbo rednih pravnih nasvetov, ki jih bo dal ob spodaj navedenih terminih DR. FRANTI SERAJNIK:

v CELOVCU (v prostorih ZSO, Gasometergasse 10)
v petek 10. 2. 1984
med 10. in 13. uro.

v PLIBERKU
(v prostorih Posojilnice)
v soboto 21. 1. 1984
in v soboto 18. 2. 1984
med 10. in 12.30 uro

v ŠENTJAKOBU v Rožu
(v prostorih Posojilnice)
v petek 20. 1. 1984
in v petek 24. 2. 1984
med 17. in 20. uro.

PESEM FRANCISKE LUBAS NA RAČUN LOVCEV

Kor srce nam je poskočilo, ko smo ti ste čul, da s' toki ta višji jogri nekaj sklenul. Da nas je na rehlina povabil priljubljen in spoštovan, gospod Mirko Kumer-Crčej, naš podžupan.

Čudno je prav, da se enbart na let srečamo in poveselimo, si potožimo težave pa še malo nasmejimo. Sa je t'k poleti kirbodi ustrošu pa zasidu, ko mu je rehl vsa štrankelna pojidu.

Vsa jogra bi s srca naprosil, da bi se bolj na lisice vrgli in jih radil. K'e sa nosijo toke frave k' moji lešičji prom, kira ga nema jo je lop srom.

Zdaj ko je glijh pustni čas, ja mora biti tudi lovski špas. Tiste nas, posebno ženski spol zelo skrbi, kako divja kura naznan, ko jajčke porodi.

Nekaj je še tuj dojsti nevarn, da bi se kok jogr na lumparij ne navadu, pa na kakem štoru puole ne prebvodu. Zato želimo, da bi bila vsa lovska družba zdrava in ta lepa tradicija še v naprej ostava.

Gračenica in njene posebnosti

Slovensko planinsko društvo Celovec je pred nedavnim vabilo na izlet okoli Gračenice. Gračenica je dolg gorski hrbet, ki se vleče od karavanškega predora proti zahodu do Kopankovega Sedliča (1177 m). Najvišja točka tega gorskega masiva znaša 1362 m in se imenuje Vrh Gračenice. Nemško ime je Gratschenitzen. Na severnem pobočju Gračenice, na 1020 m višine se še vidijo sledovi gradu Rasov, po katerih se imenuje naša lepa dolina Rož, po gradu pa Gračenica. To goro so tudi popačili na ime Gratschützen, kar pa je seveda potvorba in izhaja iz tistih krogov, ki so jim avtohtona slovenska imena trn v peti.

Južno od Področja je sklep treh karavanških dolin (v neposredni bližini severnega vhoda karavanškega predora) — Gračenice, Rdečice (Ardeschitzen) in Medvedjega dola (Bärental). Tam so pred leti že zgradili dva mostova za karavanški cestni predor, katerega severni portal bo 200 metrov oddaljen od že-

lezniškega predora. Danes vodi daleč v graben slikovite Gračenice ob potoku Gračenci vorna cesta do lepega studenca (Schönbrunn). Tam cesta zapusti dolino in se začne dvigati (na desno) v južno pobočje Gračenice — najprej daleč proti vzhodu, nato pa v ostrem kotu proti zahodu in se konča v spodnjem delu takimenovane Požgane frate, ki se vleče navzgor prav do vrha Gračenice. Konec te ceste je pravo parkirišče na višini kakšnih 1220 metrov. Cesta je zaprta, tako da jo lahko uporabljajo samo pešci. Od tam do slovenske planinske postojanke „Koče nad Arihovo pečjo“ na planini Bleščeči je samo še pičle pol ure hoda — najprej na že popolnoma zaraščen Kopankov Rut (rov), nato strmo navzdol na Kopankov Sedlič (najnižja točka med Gračenico in Komnico) in od tam proti severu na Bleščečo. Tik pred planino, kjer je koča, je znani vrellec vode Solnice, ki so ga pred nekaj leti „prekrstili“ v Salzwasser. Lepo ime Bleščeča so po zadnji

vojni deklasirali na Roßalm (konjska planina), ki leži na višini kakih 1080 metrov. Z Bleščeče vodi markirana pot v Škrbino — najnižja toč-

ka med Humom (1100 m) in Arihovo pečjo (1054 m) in po Strmcu strmo navzdol tik ob zahodni steni Arihove peči do poti, ki povezuje Čemernico s Kopanjami. Mi zavijemo na desno proti Čemernici, to je

proti vzhodu. Pot vodi pod navpično severno steno Arihove peči nato pa ob vznožju severnega pobočja Gračenice. Nekaj časa nas sprem-

ček označen z imenom Derwebach, ki ga pa domačini ne poznajo. Južnemu delu Čemernice tik pod severnim pobočjem Gračenice pravijo na Polani (tudi narcisno polje), tamkajšnji samotni kmetiji pa pri Polancu, ki je znan po tem, da je tam vsako leto start za zimski spominski pohod „Arihova peč“. Da obkrožimo gorski masiv Gračenice je treba še skozi vasiči Hodnina in Svatne ter južno nad Področje do izhodiščne točke. Iz Svatne vodi smer preko travnika Mišelec (pozi-mi vlečnica), ki so ga šentjakobški turistični „eksperti“ ponemčili na Schlattner Wiese, do novo zgrajene ceste (makadam) za novi karavanški predor in po le-tej spet v graben Gračenice, od koder smo startali našo obkrožitev masiva Gračenice. Hoja traja približno štiri ure. Od povsod se s te ture nudijo prelepi razgledi.

To je bila poučna ekskurzija skozi planinski svet, ne samo zaradi prirodnih lepot, marveč tudi z namenom, da na takšen način poročanja zainteresiramo bralce za nomenklaturu gorskih in ledinskih imen, ki so na žalost zelo ogrožena in že zapisana pozabi.

KSAXER MEŠKO

Na begu s Koroške

V Zagoricih, mali vasi nad Maloščami, sva se na begu z Zilje oglašila z vodnikom pri njegovih starših. Menda je gostilna tam, če se ne motim. Čakal sem za gospodarskim poslopjem; tovariš je šel sam noter ogledovat, ali ni kak nevaren gost v hiši. Selc ko je videl, da je vse varno, je prišel pome.

Tu sva izvedela, da so moji znanci Slovenci Reichman, Gastl, Drago Vojska iz Ljubljane in domači sin, zdaj gospodar, odšli že opoldne čez gore.

„Kako le hodijo v tem vremenu? Ali bodo prišli čez?“ so bili vsi v skrbeh.

Ko se je posestnik Trupe, ki jim je kazal pot in brez katerega bi pač ne bili prišli čez Karavanke, v četrtek zvečer vračal in se je oglašil pri najvišji hiši v gorovju, kjer sem bil tedaj skrit, mi je pripovedoval, kako strašna je bila ta pot. Do ramen so gazili sneg, z rokami so si morali delati gaz pred seboj. Proti večeru so prišli pod vrh, proti Velkovemu. A dasi so imeli vrh že tik pred seboj in bi prenočevali na vrhu v koči, se niso mogli navzlic vsemu naporu dokopati do koče. Ni bilo več ko pet minut navadnega hoda — ko smo šli v petek po njihovih stopinjah, smo videli, kje so se obrnili — a so se morali vrniti in prenočiti ob razvalinah niže ležeče, povsem razpadle koče, v snegu, v vodi in v mrazu. Vendar jih je krepka volja drževala čez noč, drugi dan pa so se srečno dokopali na Kranjsko.

Kmalu sva se poslovila in stopila višje v gore. Vsa mokra sva prišla do hiše, ki sva jo bila določila za nočojšnje prenočišče.

Domači so bili še pokonci. Voljno so me sprejeli, medtem ko se je požrtvovalni tovariš napotil takoj nazaj v dolino.

Dasi skrajno utrujen, sem le malo zatisnil oči. Prisluskoval sem, kako je zdaj pa zdaj zamrmralo iz daljave: topovi spodaj pri Podrožici. Nekaj krat je mogočni čuvaj samotne kmetije srdito zalajal. — „Zdaj menda gredo. Pa naj le pridejo!“ — Bilo mi je povsem vseeno. Čudil sem se le, kako se jim ljubi, zasledovati me v takem vremenu po teh gorah.

Pa jih ni bilo.

Drugi dan v torek, sem se potikal, ker je dež proti jutru ponehal, vse dopoldne po gozdovih nad hišo in gledal dol na cesto, ali se bo prikazala kje kaka uniforma. Pa se ni.

Opoldne pa mi pravi gospodinja vdova pri obedu v zadnji sobici: „Sitnoba, ravno danes sta prišli šivilji iz Malošč! Da vas le videli ne bi! Sicer morda še komu povesta.“

Videl sem, da je ženica v skrbeh. Pa sem predlagal, kakor smo se že prejšnji dan dogovorili, da bi pretila nevarnost: „Pa grem višje, k zadnji hiši.“

Tam je bilo pod skednjem neko skrivališče, kjer so skrivali ob času revizij žito. V najhujšem primeru bi me sedanja gostinja skrila tja. Predloho bi seveda ne smel ostati notri, ker bi lahko smrznili.

O vsem tem smo se dogovorili že prejšnji dan, ker je bila ta hiša slučajno ravno last mojih zaščitnikov. Sele med vojno so se preselili v dolino, ker je bilo delo v gorah za same ženske pretežavno.

„Morda bo res bolje“, je pritrdjevala gospodinja. „Bolj varni boste. In dečlo lahko pošljem vsak dan gor, da vam kaj prinese — gori so zdaj begunci, sami siromaki — in vam sporoči, če bo kaj novega.“

„Dobro. Hvala vam.“

Ko so bili družina in šivilji pri kosilu, sem na tihem zapustil hišo in romal višje. Cesta je bila po hudournikih vsa izjedena; še je šumela voda po globokih grapah, tu in tam grgrala pod snegom in ledom, včasih je šla tudi širom po klancu, da sem jo komaj prebredel. Zdaj so mi škornji kakor prejšnji večer, ko sva s spremljevalcem vsak hip zašla v vodovje, izvrstno služili.

Čez slabe pol ure sem bil pri sosedovih. Prvi hip se me je žena begunka ustrašila. Bila je s tremi malimi otroki sama doma. Mož je pred nekaj dnevi odšel na Goriško; ko so vse meje nepričakovano zaprli, ni mogel nazaj na Koroško. A ko sem ji razložil, kako in kaj, je bila takoj voljna: „V zadnji sobi boste spali, a peč ni v njej.“

„Vseeno. Da sem le ponoči pod streho, ne pod milim nebom.“

V torek popoldne, v sredo in v četrtek sem užival gostoljubje te begunka. Podnevi sem opravil brevir, se igral z deco in hodil na obronke gorovja gledat v dolino, če bi kaj opazil, kako se razvijajo dogodki tam dol. Da vozi vlak do Bač, sem videl, potem nazaj v Beljak. To se mi je zdelo dobro znamenje. Že v torek smo izvedeli, da so naši progo med Bačami in Ledenicami razdrli. „Tako Nemci vsaj do Podrožice ne bodo mogli“, sem se veselil. Sicer je bila dolina mirna in tiha, kakor bi plaval svetonočni mir s svojimi mehkiimi, blagoslov delečimi perutmi nad njo. Pa je bila polna sovražstva. Od daleč, iz Roža dol, je zdaj pa zdaj zatrepotalo skozi mirno ozračje zamoklo, dolgo mrmranje. „Tam se dajejo s topovi! Ko bi bila sreča nam mila!“ Dolge vlake sem videl prihajati doli od Brnce, od laške meje. „Ali res pošiljajo Lah! Nemcem strelivo in pomoč? Že nekaj časa se širijo go-

vorice, da imajo nekaj sporazum — oboji nas sovražijo enako strupeno.“

V noči od srede na četrtek sem slišal proti četrti uri zjutraj, da nekdo hodi okoli hiše in prisluskuje pod okni moje spalnice. „Morda se je vrnil gospodinjini mož.“ Čudno se mi je zdelo le, ker nisem slišal, da bi mu šla odpirat.

Zjutraj sem jo takoj vprašal: „Ali je prišel vaš mož?“

„Ne!“

„Čudno. Nekdo je hodil proti jutru okrog hiše. Ali niste nič slišali?“

„Nič.“

Na današnji dan pred dvajsetimi leti je umrl slovenski pisatelj Ksaver Meško, medtem ko bomo letos oktobra obhajali devetdesetletnico njegovega rojstva.

Ksaver Meško se je rodil na južnem Štajerskem, vendar je bil tesno povezan s Koroško. Kot kaplan in župnik je služboval v raznih koroških krajih, najdalje pri Mariji na Zilji blizu Beljaka. Kot narodno zavednega in aktivnega Slovenca so ga v dobi plebiscitnih bojov po prvi svetovni vojni obtožili veleizdaje in zaplri, vendar je zbežal in se umaknil na Kranjsko (o tem svojem begu pripoveduje tudi v členu, ki jo danes objavljamo).

Napisal je mnogo črtic in povesti. Najbolj znani so zbirka „Ob tihih večerih“, roman „Na Poljani“ in drama „Na smrt obsojeni“, v kateri govori o narodnostnem zatiranju koroških Slovencev. Kot mladinski pisatelj pa se je Meško priljubil mladim bralcem s petimi zvezki črtic in povesti s skupnim naslovom „Mladim srcem“.

KUKAVICA

(Sibirska pravljica)

Živela je na zemlji siromašna mati. Imela je četrto otroka. Otroci matere niso ubogali. Potepali so se in se igrali po snegu od jutra do večera.

Ko so se vračali v čum (šotor, pokrit z jelenjimi kožami), so na škornjih prinašali cele kepe snega. Mati je morala čistiti šotor. Premočili so si obleko in mati jo je morala sušiti.

Težko je bilo materi.

Neko poletje je mati lovila ribe na reki. Trudila se je, a otroci ji niso pomagali.

Zaradi takega težkega življenja je mati bolela. Ležala je v čumu, klicala otroke in prosila: „Otročički, dajte mi vode! Grlo se mi je izsušilo. Prinesite mi vodice!“

Mnogokrat je prosila mati.

Otroci niso šli po vodo.

Najstarejši je rekel: „Nimam škornjev.“

Drugi je rekel: „Nimam kape.“

Tretji je rekel: „Nimam obleke.“

Četrti pa sploh ni odgovoril.

Tedaj je rekla mati: „Reka je tu blizu. Lahko greste po vodo brez obleke. Usta so se mi posušila. Rada bi pila.“

Otroci so se zasmeli in zbežali iz čuma. Dolgo so se igrali in niso pogledali k materi v čum.

Končno bi najstarejši hotel jesti in je pogledal v čum.

Gledal je in opazil, da mati stoji sredi čuma. Stoji in se oblači.

Naenkrat se ji je obleka pokrila s perjem.

Mati je pobrala desko, na kateri so gladili surove kože, a deska se je spremenila v ptičji rep.

Namesnik rok so ji zrasle perutnice. Naprstnik se je spremenil v kljun. Mati se je spremenila v ptico in zletela iz čuma.

Najstarejši sin je zakričal: „Bratje, pogledajte, pogledajte! Naša mati je izletela kot ptica.“

Šel sem gledat. Res, pod kapom so si sledile stopinje okovanih moških čevljev.

Popoldne mi je javila gospodinja, da je videla logarja, ki je šel mimo. Z gor je prišel. Postal sem pozoren.

„Ali hodi večkrat tod mimo?“

„Večkrat. Divjačino hodi krmil v gore.“

„Najbrž je hodil ta ponoči okoli hiše.“

„Mogoče. A vas menda ni videl, ko je šel zdaj mimo?“

„Mislim, da ne. Bi moral tudi jaz njega. Slišal sem, da je nekdo šel po cesti — zunaj na robu ob kapelici sem bil — a danes je vse v megli.“

„Morda je to sreča.“

Ko je prišla proti večeru sosedova hčerka v obiske, sva ji to povedala. Prestrašila se je.

„Če vas je izvohal logar iz Malošč, niste več varni. Zagrižen nasprotnik je.“

Sklenili smo, da bo vsekakor treba iti kar drugo jutro čez gore.

V mraku je nenadoma prišel Trupe, ki je vodil begunce na Kranjsko. Bil je zelo utrujen — pot iz Kranjske gore v takem snegu ni malenkost. A ko sem mu povedal, da je logar vohunil okoli hiše, je rekel v svoji jekleni hribovski odločnosti: „Kar napravite se, še nocoj vas spravim na Kranjsko.“

Najrajši bi res šel, a zdelo se mi je, da take žrtve vendar ne smem sprejeti.

„Glejte, vi ste naredili pravkar tako pot, zdaj pa spet nazaj, saj zbolite. In noč je, kaj če se nama pripeti kaka nesreča?“

„A če vas ujamejo, pa to ne bo nesreča?“ je ugovarjal odločni mož.

„Morda me ponoči ne bodo.“

„Zdi se mi, da je ravno ponoči najbolj nevarno. A kakor mislite. Pa pridem jutri navsezgodaj ali pošljem koga zanesljivega. Tedaj pa morate vsekakor iti.“

„Seveda pojdem.“

Spal nisem vso noč pol ure. O pol petih, sva se dogovorila, naj bi Trupe prišel. Vstal sem proti štirim, šel ven na podstenje in poslušal v tiho noč.

Dolgo ni bilo slišati ničesar. Šlo je na pet, ko zaslišim spodaj na cesti glasove. Zadržujem sapo in napenjam ušesa, da bi razločil, govorijo li slovensko ali nemško. Čez čas res ujamem nekaj besed. „Slovensko, Bogu hvala, naši so!“

Res so bili kmalu nato zgoraj: dva krepka, mlada kmečka fanta s puškama na ramah in kmet iz moje fare, ki je moral tudi bežati. Skrival se je dva dni pri svoji sestri, kjer sem prenočeval prvo noč, in je bil zdaj tudi na poti na varnejše Kranjsko.

Kmalu nato smo odrinili. Pred odhodom sem vprašal fanta: „Sta bila oba pri vojaki?“ — „Bila.“ — „Imata puški nabiti?“ — „Imava.“ — „Če se nam postavi kdo na pot, ustrelita vsakogar. Na mojo odgovornost.“ — „Brez skrbi, gospod. Če hočete vas imeti, morava prej pasti midva.“

Kake leščerbe nismo vzeli, ker bi nas luč mogla izdati. — Tako smo hodili spočetka v gosti temi in krenili precej napak, preveč na levo. Šli smo po stopinjah logarjevih, ki so se vile globlje in globlje v gozd. Polagoma smo spoznali, da gremo krivo. Da bi ne hodili nazaj in izgubljali časa, smo krenili kar po celcu skozi gozd. Ob prvem svitanju smo res prišli na tir, ki so ga naredili v ponedeljek

Katastrofa

„Oče, strašna katastrofa se je pravkar pripetila: Satelit je v luno treščil, luna pa se je — razbila.“

„Res? Kaj takega? Spet lažeš?“
„Ne, o ne! Le rad bi zvedel, kaj ti misliš, kdo je krivec — satelit, ki je zabredel?“

„Kje pa! Luna je že stara, publa vsa in pregorela; no, pustiva to za drugič — zdaj je še gotovo cela.“

„Očka! Čuješ? ... Luč nad mizo luno danes je igrala, jaz pa bil sem satelit — cenk! Reva sunka ni zdržala.“

Neža Maurer

begunci in ki se je vračal po njem včeraj Trupe. Jasnó smo razložili njegove stopinje.

Jutro je bilo veličastno. Mir naokoli kakor v duši novorojenega otroka. Pod nami vsa kotlina gor do Žuželc — mislim, da so bile tam pod nami Žuželce ob Brnci — ogromno jezero. Spodrsnilo naj bi kateremu, odkrutila naj bi se plast snega, pa bi zdrknil v mirno, rumeno vodovje. Zdaj sem bil res vesel, da nisva krenila s Trupejem prejšnji večer na pot.

Stopali smo prvidno navzdol, opiraje se pri vsakem koraku ob močne planinske palice. Prebredsli smo potok v dolini, se pravi, skakali s kamna na kamen, z drevesa, ležečega v strugi in na kamenju, na drevo, pa je šlo spet navzgor.

Da na gori patrolirajo nemške straže, je pravil Trupe prejšnji večer. Da naj bomo previdni, mi je ponovno zabičeval. Ko smo lezli navzgor, se zdaj do kolen vdiral, zdaj skoraj hodil in drsali po kolenih, tako strma je bila pot, sta fanta v maldostnem zdravju in v popolni objestnosti uganjala svoje šale. „Vse prav“, sem ju svaril, „a pomislita, da vaju v tej tišini lahko slišijo ure daleč, pa nam zaprejo pot.“ — „Saj imava puške.“ — Vse je bilo zaman. Seveda, njima ni šlo za življenje, meni pa.

Bilo je menda enajst, ko smo prišli na vrh. Skrbno sem premeril z očmi vso okolico, bi li zagledal kje kako nevarnost. Nikogar. Le precej izhojena gaz po slemenu hriba je pričala, da res večkrat hodijo tod straže. — „Če le ni kdo v koči?“ me je še zaskrbelo. Previdno smo se ji bližali. A je bila prazna in zapuščena.

Spremljevalci so v koči takoj posedli in začeli obedovati. Meni ni bilo ne do sedenja ne do jedi. Vlekel je tudi oster krivec čez sleme in bil sem ves poten. Zato sem naročil tovarišem, naj kmalu pridejo za menoj, in sem se kar sam spustil v dolino.

S posebnimi čustvi sem pozdravljaj Kranjsko. Bilo mi je, kakor da diham povsem drugačen zrak, ko sem hitel po celcu navzdol — veter je sledove naše predstraže od torka skoraj že docela zametil. Srce in oči so se mi smejale, ko sem gledal pred seboj gorenske velikane, ki sem jih tolikokrat z radostjo občudoval, ko sem se vozil mimo, pa sem bil že mislil, da jih ne bom videl nikdar več. A ko sem se ovedel, da je ostala za mano moja Koroška, so se mi pomračile oči in v srce mi je legla temna žalost.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 20. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Veliki volk kliče — 12.25 Verbiere: SP — smuk za ženske — 14.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Super-miš Oskar — 17.30 Don Kihot — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoroptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Moda — 22.10 Reklama in šport — 22.30 Gibalno prizadevi v družbi — 23.35 Poročila.

SOBOTA, 21. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Angličščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Slike iz Avstrije — 11.00 Rudolf Nurejev — 11.55 Gibalno prizadevi v družbi — 13.00 Uredništvo — 15.00 Hočem živeti — 16.35 Nepal — 17.00 Jolly box — 17.30 Pop-pino — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Daber večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Rad se spominjam — 21.50 Klimbim — 22.35 Šport — 22.25 Poročila.

NEDELJA, 22. 1.: 10.00 Ekumenska služba božja — 11.00 ORF stereo koncert — 12.15 Naša šola — 15.00 Žena v zlatem cadillacu — 16.40 Florijan, prijatelj živali — 16.45 Risanka — 17.00 Začarani vrt — 17.10 Peter Mitterhofer — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Večni občutki — 21.55 Glas islama — 22.00 Šport — 22.20 Poročila.

PONEDELJEK, 23. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Šolska TV — 10.30 Največja predstava sveta — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — 17.30 Stari šlapon — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Hitreje, višje, močnejše — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Čarovnik — 21.50 Šport — 22.20 Poročila.

TOREK, 24. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Oče kramate — 9.40 Maroko — 9.50 Kirchberg: SP — vele-slalom za moške — 11.15 Kroker — 12.40 Uredništvo — 12.55 Kirchberg: SP — vele-slalom za moške — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 „Ti si izvoljen, Charlie Brown“ — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ljudje, sile, mnenja — 23.05 Poročila.

SREDA, 25. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska TV — 10.35 Theo Lingen predstavlja Stan Laurel in Oliverja Hardyja — 11.45 Ljudje, sile, mnenja — 13.00 Uredništvo — 17.00 Ropar in velikan — 17.30 Čebelnica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Robinovo gnezdo — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ni treba vedno kaviarja — 22.00 Šport — 22.30 Poročila.

ČETRTEK, 26. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Ni treba vedno kaviarja — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Mandara — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zlomljena hiša — 21.45 HFK predstavlja: 2xR — 22.30 Šport — 23.30 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 20. 1.: 17.30 Naša šola — 18.00 Verbiere: SP — smuk za ženske — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 9.30 Čas v sliki — 20.15 Zametene sledi — 21.00 Zaklad Avstrija — 21.20 Politika v petek — 22.20 Cesta sile — 23.45 Poročila.

SOBOTA, 21. 1.: 9.55 Verbiere: SP — smuk za ženske — 11.10 Franz Senn — 12.10 Kitzbühel: SP — smuk za moške — 14.00 SP — smuk za ženske — 15.00 Politika v petek — 16.00 Zvezdna ura zimskih olimpijskih iger — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Verbiere: SP — slalom za ženske — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odveta? — 20.15 Največja predstava sveta — 22.45 Ne ubijte ga — 23.50 Sto mojstrov in 0.00 Poročila.

NEDELJA, 22. 1.: 10.15 Mednarodni spidvej na ledu — 17.00 Ljubite klasiko? — 17.25 Potovanje okoli sveta — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 S soladom umor — 21.55 Dinastija — Denverski klan — 22.40 Lepe polni umetnosti — 23.40 Poročila.

PONEDELJEK, 23. 1.: 18.00 Znanje danes — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Družina Merian — 21.05 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Pravica za življenje — 23.55 Poročila.

TOREK, 24. 1.: 17.30 Kirchberg: SP — vele-slalom za moške — 18.00 Orientacija — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprecht-Strasse 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, teleks 42086 sindok a.

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. (0 42 22) 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Kviz v rdeče-belo-rdečem — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 25. 1.: 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kulturni žurnal v sredo — 21.20 Odrski čar — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Moji gostje in jaz — 22.30 Igra z zrcalom — 0.05 Poročila.

ČETRTEK, 26. 1.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Šolska TV — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Vesoljska ladja Enterprise — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dalli-dalli — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO
SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 20. 1.: 14.10 Obzornik — Domača imena — Veselo naokrog.

SOBOTA, 21. 1.: 9.00 Voščila.

NEDELJA, 22. 1.: 7.05 Duhovna misel — Voščila.

PONEDELJEK, 23. 1.: 14.10 Obzornik — Zbo-rovska glasba.

TOREK, 24. 1.: 9.30 Pisani svet — 14.10 Obzornik — Jazz za vas.

SREDA, 25. 1.: 14.10 Obzornik — Ljudske pesmi — Za starejše letnike.

ČETRTEK, 26. 1.: 14.10 Obzornik — Literar-na-glasbena oddaja.

LJUBLJANA

PETEK, 20. 1.: 9.00 Čebelnica Hlaček — 9.25 Risanka — 9.30 Nina in Ivo — 9.45 Mladi vir — 10.05 Zemljepisne posebnosti — 11.00 Jakec in filozof, risani film — 17.30 Poročila — 17.35 Jazz na ekranu — 17.55 Modro poletje, mladinska nanizanka — 18.25 Obzornik ljubljanskega območja — 18.40 Turizem, izobraževalna serija — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Marco Polo, nadaljevanje — 21.15 Ne prezrite — 21.30 Dnevnik — 21.45 Pomočnik, film.

SOBOTA, 21. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 ZBIS — A. Lugar-Peroci in D. Zajc: Leteča hišica — 19.15 Pedenžep — 9.45 Neven, otroška serija — 10.15 Pesem giba: Francoska avantgarda in balet 20. stoletja — 10.40 Pred izbira poklica: Poklici v gumarstvu — 11.05 Človek in zemlja — 11.30 Brat ali kako nehati, dokumentarna oddaja — 12.10 Poročila — 12.20 Kitzbühel: Svetovni pokal v smučanju — smuk za moške, prenos — 15.45 Poročila — 15.50 Dogodivščine elektroni-ka, nadaljevanje — 17.00 Košarka — IMT: Borac, prenos — 18.30 Skrivnostni svet Arthura Clarkea — 18.55 Ob olimpijskih slikah, reportaža — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna —

19.30 Dnevnik — 20.00 Morilci in priče, film — 21.5 Zrcalo tedna — 22.05 „Toni Batatok, noben ni Tok“ ali o vzgoji — 22.50 Poročila.

NEDELJA, 22. 1.: 8.20 Poročila — 8.25 Živ žav, otroška matineja — 9.10 Modro poletje — 9.35 Fantje s Hill Streeta, nanizanka — 10.25 Kitzbühel: Svetovni pokal v smučanju — slalom za moške, prenos 1. teka — 11.35 625, oddaja za stik z gledalci — 11.55 Ljudje in zemlja — 12.55 Kitzbühel: Svetovni pokal v smučanju — slalom za moške, prenos 2. teka — 15.30 Poročila — 15.35 PJ v smučarskih skokih (90 m), posnetek z igmana — 16.20 Mostovi — 16.50 Sedem mladih in Bi-ljana Ristič — 17.35 Športna poročila — 17.50 Okno, film — 19.15 Cik cak — 19.23 TV in radio nocoj — 19.25 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Šoferja, nadaljevanje — 21.00 Športni pregled — 21.30 Naši olimpijci: hokejisti — 22.15 Poročila.

PONEDELJEK, 23. 1.: 9.00 Čebelnica Hlaček — 9.25 Erazem in potepuh, otroška nadaljevanje — 10.00 Zemljepisne posebnosti — 10.50 Srečno, Kekec, slovenski film — 17.10 Poročila — 17.15 Meseček, otroška serija — 17.45 Ideali in dvomi — 18.25 Podraski obzornik — 18.40 Pet minut za rekreacijo — 18.45 Zdravo, mladi — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Zlata čevljička, predstava SNG Drama — 21.40 Dokumentarec meseca: Judita — 22.15 Dnevnik.

TOREK, 24. 1.: 8.45 Čebelnica Hlaček — 9.10 Erazem in potepuh, otroška nadaljevanje — 9.50 Kirchberg: Svetovni pokal v smučanju — veleslalom za moške, prenos 1. teka — 11.15 Delfin Flipper, film — 12.40 Risanka — 12.55 Kirchberg: Svetovni pokal v smučanju — veleslalom za moške, prenos 2. teka — 16.15 Veleslalom za moške, posnetek iz Kirchberga — 17.35 Poročila — 17.40 ZBIS: Povodni mož — 18.00 Folkart Portorož 83: Ansambel Kuban — 18.25 Notranjski obzor-nik — 18.40 Mali svet, otroška serija TV Zagreb — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Rasenkovi, nadaljevanje — 21.05 Mednarodna obzorja — 22.05 Dnevnik.

SREDA, 24. 1.: 9.00 Čebelnica Hlaček — 9.25 Erazem in potepuh, otroška nadaljevanje — 9.55 Zemljepisne posebnosti: Zaklad — 10.50 Vrnitev v OZ, risani film — 12.15 Nina in Ivo — 18.00 Poročila — 18.05 Ciciban, dober dan — 18.25 Koroški obzornik — 18.40 Mozaik kratkega filma — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Modri ovratnik, film — 21.50 Dnevnik — 22.00 Omizje.

ČETRTEK, 26. 1.: 9.00 Čebelnica Hlaček — 9.25 Erazem in potepuh, otroška nadaljevanje — 9.55 Zemljepisne posebnosti — 10.50 Darwinova pustolovščina, film — 12.20 Nina in Ivo — Vse deljeno s sedem — 17.40 Poročila — 17.45 Utonila je sonce, mladinska nadaljevanje — 18.25 Pomurski obzor-nik — 18.40 Na sedmi stazi — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.00 Spomini, dokumentarna oddaja o Edvardu Kardelju — 21.50 Dnevnik — 22.05 Thommy's pop show, 2. del.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 20. 1.: 4.30 Poročila — 6.10 Promet-ne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 12.30 Kmetijska nasveti — 13.50 Človek in zdravje — 15.15 Voščila — 16.00 Dogodki in odmevi — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Vsa zemlja bo z nami zape-la... — 20.00 Zakaj imamo radi? — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — glasba — 0.05 Nočni program — vmes poročila.

SOBOTA, 21. 1.: 4.30 Poročila — 6.20 Rekreacija — 8.05 Pionirski tednik — 9.45 Poj-te z nami — 11.05 Pogovor s poslušalci — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Voščila — 13.30 Voščila — 15.15 Vrtiljak — 16.00 Dogodki in odmevi — 17.00 Studio ob 17-ih — Znanje-politični magazin — 10.35 Mladi mo-stovi — 19.55 Domovina je ena — 20.00 So-botni zabavni večer — 21.00 Za Slovence po svetu — 0.05 Nočni program.

NEDELJA, 22. 1.: 5.00 Poročila — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, to-variši — 10.05 Nedeljska matineja — 13.20 Za naše kmetovalce — 14.20 Humoreska te-ga tedna — 14.45 Z majhnimi ansambli — 15.55 Pojo amaterski zbori — 17.50 Radijska igra — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.00 Poročila — Iz naših sporedov — 23.05 Lite-rarni nokturno — 23.15 Disco, disco — 0.05 Nočni program — glasba — vmes poročila.

PONEDELJEK, 23. 1.: 4.30 Poročila — 5.30 Jutranja kronika — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.40 Naučimo se novo pesmico — 12.00 Poročila — Na današnji dan — 15.15 Voščila — 16.00 Dogodki in odmevi — 18.00 Na ljudsko temo — 19.35 Lahko noč, otroci — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Pop delavnica — 22.00 Poročila — Našim rojakom po svetu — Novosti iz našega glasbenega arhiva — 0.05 Nočni program — vmes poročila.

TOREK, 24. 1.: 4.30 Poročila — 5.30 Jutranja kronika — obvestila, promet — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.05 Radijska šola za sred-njo stopnjo — 10.05 Rezervirano za... — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.05 V korak z mladimi — 14.35 Mladinski pevski festival — Celje '83 — 15.40 Naš gost — 18.00 So-točja — 19.00 Radijski dnevnik — 20.00 Slo-venska zemlja v pesmi in besedi — 21.05 Radijska igra — 0.05 Nočni program — glasba — vmes poročila.

SREDA, 25. 1.: 4.30 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 12.40 Ob izvirih ljudske glasbene kulture — 15.15 Voščila — 16.00 Dogodki in odmevi — 18.30 S knjižnega trga — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 S Kamniškim kvintetom — 20.00 Koncert za besedo — 21.05 Odlomki iz opere Trubadur — 22.00 Poročila — Našim rojakom po svetu — 22.30 Zimze-lene melodije — 0.05 Nočni program.

ČETRTEK, 26. 1.: 4.30 Poročila — 5.30 Jutra-nja kronika — 8.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 11.05 Ali poznate? — 12.00 Poročila — Na današnji dan — 14.05 Mehurčki — koncert za mlade poslušalce — 16.00 Do-godki in odmevi — 18.00 Z ansambelom To-nija Hervola — 19.45 Z ansambelom Slavka Znidaršiča — 20.00 Četrtek večer — 22.00 Poročila — Našim rojakom po svetu — 22.30 Večerna podoknica — 0.05 Nočni program.

Raziskovalci slovenskega narodnoosvobodilnega in protifašističnega boja med posebnostmi našega odpora in partizanstva ugotavljajo tudi izjemno velik delež inteligence. Spomnimo naj le na izredno organiziranost in strokovno uspešnost partizanske sanitete od prvih dni upora dalje. Tehniki, vključeni v OF in v vojaške enote, niso le sredi Ljubljane okupatorju pred nosom oddajali preko radia „Kričac“, v težko prehodnih divjinah na pravem tiskarskem stroju tiskali „Partizanski dnevnik“, ampak so našli prav neverjetne rešitve za vrsto drugih tehničnih problemov ilegalnega dela v mestih in partizanskega bojevanja. Že jeseni 1941 je bil med kulturnimi delavci sprejet sklep o kulturnem molku na zasedenih ozemljih, na drugi strani pa se je v enotah NOV in na osvobojenih ozemljih razvijala kultura, ki je enega izmed vrhov dosegla z ustanovitvijo Slovenskega narodnega gledališča 12. 1. 1944. O vprašanih kulture in znanosti se je 4. in 5. januarja 1944 na 1. kongresu slovenskih kulturnih delavcev v Semiču posvetovalo 70 udeležencev. Še pred veliko jesensko nemško ofenzivo, ki je za nekaj tednov prelo-žila ta kongres, se je 10. in 11. oktobra 1943 na svojem prvem zboru na Suhorju in v Metliki zbralo 85 pravnikov. Skoraj hkrati s kongre-som je 9. in 10. oktobra 1943 v Ko-čevju potekal prvi sodni proces proti vojnim zločincem in narodnim izdajalcem, voden že po pravi-ljih, iz katerih je izhajalo pozneje tudi nürnberško sodišče. Občudo-

vanja vredna je natančnost in do-slednost finančnih strokovnjakov v medvojnem Denarnem zavodu Slo-venije; posebej v zadnjih dveh letih vojne je OF in nova nastajajoča ljudska oblast potrebovala in na-šla strokovno usposobljene sode-lavce še za vrsto drugih področij. Ob semiškem kongresu je dozo-

njegovo multidisciplinarnost pa po-leg sestave v odluku imenovanega ali pozneje kooptiranega kadra po-trjuje tudi delitev na zgodovinsko-geografski, pravni, medicinski, teh-nično-gospodarski in prosvetni re-ferat (22. 2. 1944); delitev se je po-zneje še širila in se večkrat spre-minjala. Ker v tem zapisu ob in-

ca, dr. Ceneta Logarja, prim. dr. Pavla Lunačka, dr. ing. Dušana Ser-neca, prof. Jožeta Zemljaka in Loj-zeta Udeča. Kot rečeno — so se jim pozneje pridružili na sedežu in-štituta ali kot dopisni člani še šte-vilni drugi strokovnjaki, hkrati pa so nekateri člani inštituta prevze-mali odgovorne funkcije v oosvobo-

žavnih mejah na zahodu in severu, temelječih v glavnih črtah na de-janskem narodnostnem stanju.

Po odhodu prof. Zwittra v Beo-grad (marca 1945) in po preselitvi inštituta v osvobodeno Ljubljano je direktorja nadomestil Lojze Ude, ki je poleti 1945 na inštitutu organi-ziral poseben oddelek za mejna vprašanja. Kot stalna sodelavca je Ude pritegnil tudi znana borca za pravice koroških Slovencev dr. Jul-ija Felaherja in Franca Staudeker-ja, med zunanjimi sodelavci še npr. dr. Boga Grafenauerja. Oddelek si je pridobil tudi knjižnico in dokumen-tacijo, ki je preostala od predvoj-nega Manjšinskega inštituta. Ob ukinitvi Znanstvenega inštituta fe-bruarja 1948 se je iz oddelka izob-likoval Inštitut za narodnostna vprašanja, hkrati pa je novo ustanov-ljeni Muzej narodne osvoboditve prevzel ostale inštitutske sodelavce in ustrezno biblioteko in arhivsko gradivo; iz Muzeja je leta 1959 iz-rasel še Inštitut za zgodovino de-lavskega gibanja. Inštitut za narod-nostna vprašanja je bil do reorgani-zacije v letih 1956-57 v sklopu ljub-ljanske univerze, od tedaj dalje de-luje kot samostojna znanstveno-raz-iskovalna ustanova. Tradicijo pro-učevanja koroškega vprašanja — kot enega iz sklopa narodnostnih vprašanj, ki se jim inštitut posveča — so nadaljevali ob že omenjenih inštitutskih sodelavcih predvsem dr. Janko Pleterški, Drago Drusko-vič, dr. Tone Zorn, dr. Dušan Nečak, podpisani, v zadnjih letih pa še ne-kaj mladih diplomantov.

Janez Stergar

Štiridesetletnica ustanovitve
partizanskega znanstvenega inštituta

rela misel, 12. 1. 1944 pa je bil na seji Izvršnega odbora OF sprejet sklep o ustanovitvi Znanstvenega inštituta. Ta ustanova, katere štiri-desetletnice se spominjamo te dni, ni edinstvena le v jugoslovanskem merilu, ampak je brez primere v vsem odporniškem gibanju druge svetovne vojne.

Odlok o ustanovitvi Znanstvene-ga inštituta („Slovenski poročeval-ec“ ga je objavil 13. 1.; faksimile pa objavlja revija Inštituta za na-rodnostna vprašanja v Ljubljani „Razprave in gradivo“, št. 4-5/1966) mu nalaga, „da pripravlja znan-stveni material in znanstvene iz-sledke, ki jih potrebuje narodno-osvobodilna borba v sedanosti ter pri obnovitvenem delu po osvobo-ditvi, kakor tudi da po znanstveni poti posreduje izkušnje narodno-osvobodilne borbe znanosti sami“. Inštitut je bil tako koncipiran kot prava gozdna akademija znanosti,

inštitutskemu jubileju ne moremo po-segati podrobneje v njegovo delo in razvoj, naj opozorim, da so Fran Zwittra, France Škerl, Janko Ple-terški in še nekateri drugi avtorji že dokaj obširno, čeprav še vedno ne povsem izčrpno, pisali o Znan-stvenem inštitutu (Slovenski zbor-nik 1945; Zgodovinski časopis 1965-66; Prispevki za zgodovino delav-skega gibanja 1970; Osvoboditev Slovenije 1945, Ljubljana 1977 idr.), arhivska zapuščina te partizanske ustanove pa je razmeroma bogata in praktično v celoti ohranjen.

Odlok o snovanju „Znanstvenega inštituta pri IO OF“ (že od februar-ja 1944: pri predsedstvu SNOS, od 1. 1. 1946 pa: pri predsedstvu na-rodne vlade Slovenije) za direktor-ja nastavlja prof. dr. Frana Zwittra, za njegovega namestnika Borisa Zi-herla, za člane kolegija pa dr. ing. Frana Avčina, dr. Darka Černeja, Staneta Krašovca, Vladimirja Krivi-

dilnem gibanju izven okvira inštitu-ta. Posebej povejmo, da je v letu 1944 s Koroškega prišel na inštitut dr. Luka Sienčnik, ki je sodeloval kot strokovnjak za veterinarstvo in kot opazovalec narodnostnega po-ložaja na Koroškem.

Študij narodnostnih in mejnih problemov je bil ob zbiranju dokumen-tarnega gradiva o NOB vsesko-zi osrednja naloga Znanstvenega inštituta. Prof. Zwittra je tu s sode-lavci nadaljeval delo, ki ga je v pr-vem letu osvobodilnega boja pričel v okviru komisije za mejna vpraša-nja pri IO OF. V elaboratih inštituta in v številnih diskusijah v njegovem okviru (priložnostna gosta s Koroške sta bila tudi inž. Pavle Žaucer-Matjaž in Dušan Pirjevec-Ahac) so bila rešena načelna vprašanja, s pomočjo okoli 1000 knjig obsega-joče inštitutske biblioteke pa pri-pravljene že v partizanskem ob-dobju prve znanstvene podlage za jugoslovanske zahteve po novih dr-

Protestna akcija je potekala povsem mirno in disciplinirano

V torek se je ob pol enajstih dopoldne znašla dvajsetčlanska delegacija obeh osrednjih organizacij pred pisarno poslovokečega predsednika deželne šolskega sveta. Po četrtturnem čakanju jih je predsednik Kircher sprejel, saj je bil razgovor dogovorjen.

Razvila se je živahna diskusija o vprašanih dvojezičnega šolstva, saj so številna vprašanja že od nekdaj odprta, precej pa se jih je nakopičilo tudi v zadnjih letih. V teku razgovora, h kateremu je Kircher pritegnil tudi

dvornega svetnika Gasslerja, sta oba uradnika vehementno zagovarjala diskriminatorno prakso svojega urada, da že nekaj časa vrača vse vloge slovenskih organizacij, ker niso napisane v nemščini.

Tudi glede drugih vprašanj ni bilo videti kake kompromisne pripravljenosti, nasprotno, pojavili so se celo argumenti iz arzenala heimatdiensta. Tako je očitno za Kircherja bil dobrodošel povod, ko so se čez kake pol ure pojavili novinarji. Takoj je pre-

kinil razgovor, češ da se pod pritiskom ne pogaja, in zapustil svojo pisarno. Člani slovenske delegacije so se trudili, da bi ga pridobili za nadaljevanje razgovora, vendar je Kircher popoldne sporočil, da se ne bo več vrnil v pisarno.

Ko je bilo jasno, da nima več smisla vztrajati v čakanju na Kircherja, je bilo sklenjeno, da se na razgovor povabi šolskega referenta deželne vlade in predsednika deželnega šolskega sveta deželnega glavarja Wagnerja. Iz Bad Kleinkirchheima je sporočil, da je pripravljen za razgovor v sredo jutraj.

V podkrepitev svoje odločnosti je delegacija zadnje uro svojega bivanja na uradu proglasila za „svarilno zasedbo“, nakar je ob 17. uri mirno odšla.

V sredo jutraj pa se je v okrepljeni zasedbi odpravila na deželno vlado, kjer je z deželnim glavarjem nadaljevala dan poprej prekinjene pogovore. Osnovni cilj je bil dosežen: včeraj je prišlo do razgovora s Zilkom, v nekaterih drugih vprašanjih pa je Wagner obljubil konkretne rešitve.

Kaj pravijo člani protestne delegacije? Povprašali smo nekatere udeležence protestnega shoda v deželnem šolskem svetu. Pravijo takole:

Tone Sturm: Po teh hudičevih paragrafih za Celovec in okolico ni možna dvojezična šola. Toda vedno več Slovencev se naseljuje v Celovcu, ker gredo s trebuhom za kruhom. Kljub temu ostanejo Slovenci in morajo imeti možnost, da se učijo slovenščine.

Franč Kukovica: Ne razumem, zakaj je minister Zilk požrl besedo, saj nam je zagotovil, da se bo še povezal z nami, preden bo nadzornika dokončno imenoval. Ne mislim, da nas minister ne razume. Zato se vprašujem, kaj ga je prisililo v tako odločitev. „Koroške razmere“?

Valentina Kušej: Dolgo tli, enkrat pa zagori. Ne moremo dovoliti, da nas vedno samo farbajo, enkrat se moramo tudi postaviti. Pogovorov je bilo že dosti, iz njih pa nič ni, asimilacija pa gre naprej.

Lipej Kolenik: Dejstvo je, da vse obljube iz povojnih let niso izpolnjene. Smo takorekoč tam, kjer smo bili leta 1945, samo da so nam člen 7 še precej okrnili. Vsi tisti, ki so na oblasti, poznajo samo izgovore in valijo krivdo na druge, čeprav so sami tisti, ki zavlačujejo. Mislijo, da bomo itak umrli.

Izboljšanje avstrijsko-jugoslovanskih odnosov...

(Nadaljevanje s 1. strani)
njunih jezikov in narodnostnih značilnosti, vsestranski razvoj njune kulture, izobraževanja, družbenih oblik življenja in njunega gospodarskega položaja. V tem smislu sta se obe strani strinjali, da je dialog in sodelovanje avstrijske zvezne vlade in predstavnikov hrvaške in slovenske narodne manjšine najboljša pot za reševanje vseh vprašanj, ki zadevajo njun položaj in pravice.

Pogled nazaj nam pove, da je bilo pozitivnih premikov za koroške Slovence prav malo. Tudi nekaj drugega bode v oči. V povezavi s preteklimi obiski na najvišji državniški ravni so bili navadno tudi razgovori med osrednjima organizacijama manjšine in avstrijsko ali koroško vlado. Od zadnjega srečanja je minilo že nekaj časa. Le kancler Sinowatz je naglasil pred nekaj dnevi v posebnem razgovoru z jugoslovanskimi novinarji svojo pripravljenost za razgovore z manjšino.

Na konkretni ravni, ki ima v življenju manjšine največji pomen, prav v zadnjih mesecih vidimo, da na predloge naših organizacij avstrijske politične strukture odgovarjajo le s politiko moči, z diktati. To pa je vse kaj drugega kot pripravljenost za enakopraven dialog o odprtih vprašanjih med manjšino in avstrijsko vlado. Najnovejši primer za to je imenovanje okrajnega šolskega nadzornika za manjšinsko šolstvo in vodje manjšinskega šolskega oddelka. Dolga leta smo že pričali, da je zakon o narodnih skupinah za manjšino nesprejemljiva uvedba manjšinskega vprašanja. Naši predlogi, na primer za razširitev slovenskih oddaj na radiu in televiziji, za sprejemanje oddaj RTV Ljubljana, za ustanovitev dvojezične trgovske akademije, za dvojezično vzgojo v javnih vrtcih itd. naletijo pri pristojnih na odklonilna stališča ali nerazumljivo zavlačevanje. Na obeh straneh meje čakamo tudi na ugodnejše možnosti gospodar-

skega sodelovanja. Posebno temno senco na sedanje avstrijsko-jugoslovansko srečanje pa mečejo koroške nemško-nacionalistične sile, ki izzivajo eskalacijo protimanjšinskega vzdušja na Koroškem. Zahteva po ločenih šolah za slovenske otroke, nacionalistični napadi na dvojezične učitelje, vse to v temeljih ogroža naše življenjske korenine.

Mimo teh odprtih vprašanj tudi razgovori na ravni meddržavnih srečanj ne morejo potekati. Kot manjšina, ki se bori za svoj obstoj in razvoj, moramo od dobrih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo pričakovati, da so stalna spodbuda za izpolnjevanje mednarodnih obveznosti do slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Zato pričakujemo, da bodo razgovori med najvišjimi predstavniki Avstrije in Jugoslavije prispevali h konkretnim in pozitivnim premikom v našem položaju.

Teodor Domej

Pred 9. Trnovskim smučarskim maratonom

IDRIJA — Na črnovrški planoti je zapadlo skoraj pol metra snega, tako da se prizadevni člani organizacijskega komiteja Trnovskega maratona skrbno pripravljajo na 9. Trnovski smučarski maraton, ki bo v nedeljo 12. februarja 1984 v Črnem vrhu nad Idrijo.

Športno-politična manifestacija ljubiteljev smučarskega teka in številnih obiskovalcev prireditve je organizirana ob 10-letnici prvega množičnega teka na smučeh v Jugoslaviji z namenom, da širi množični šport, krepi obrambne sposobnosti, obuja spomine na NOB in ljudsko revolucijo ter prenaša borbene tradicije na mladi rod. Častni pokrovitelj 9. Trnovskega maratona bo tudi letos Stane Potočar-Lazar, narodni heroj in nekdanji komandant slavnega IX. korpusa NOV in POJ. Prvi Trnovski maraton je bil organiziran 10. marca 1974, na katerem je sodelovalo 553 smučarjev-lekačev. Najbolj množičen pa je bil leta 1981 ko je sodelovalo skoraj 4000 smučarjev.

Organizator je ob letošnjem jubileju pripravil nekatere spremembe programa 9. Trnovskega maratona. Na programu bo maraton — smučarski tek na 60 km z možnostjo izstopa — prihoda na cilj na 21 km in 42 km ter pionirski smučarski tek na 8 km dolgi progi. Pomembna je novost, da se lahko udele-

ženci maratona glede na počutje še med tekom odločijo ali bodo tekli 21 km, 42 km ali 60 km. Po preteku 200-odstotnega časa, ki ga je pri prehodu na 21 km porabil prvi tekač, bo organizator zaprl progo. Vsi zaostali tekači bodo morali v cilj 21 km. Na 42 km bo zapora proge za maraton 60 km eno uro po prehodu prvega tekača. Vsi zaostali tekači bodo morali v cilj 42 km. Na pionirskem teku lahko sodelujejo pionirji in pionirke rojeni leta 1969 in mlajši.

Organizator bo upošteval samo tiste prijave, za katere bo obenem plačana tudi startnina. Ta znaša 200 din za vse udeležence, ki se bodo prijavili v roku do 31. januarja 1984. Za udeležence, ki se bodo prijavili na dan prireditve je startnina 300 din.

Poleg vzorne priprave startnega in ciljnega prostora ter vseh smučin, ki potekajo po poteh, kjer so se borile enote IX. korpusa NOV, si organizatorji prizadevajo pripraviti tudi spremljajoče objekte ob progah. To so okrepčevalnice, servisi ELANA za popravilo in mazanje smučin, sanitetne postaje in kontrolne točke.

Številni ljubitelji smučarskega teka so prav na smučinah v Trnovskem gozdu spoznali vse lepote in koristi teka na smučeh, zato jih Črni vrh nad Idrijo v nedeljo 12. februarja 1984 zopet pričakuje!

Posebno so vabljeni zamejski Slovenci, saj organizacijski komitej Trnovskega maratona iz Idrije že od leta 1977 sodeluje z ZSSDI in Slovensko športno zvezo iz Celovca, in je z njima podpisal listino o sodelovanju. Prijame za 9. Trnovski maraton sprejemata ZSSDI v Trstu in Gorici (Italija) in Slovenska športna zveza v Celovcu (Gasometergasse 10, 9020).

Silvo Kovač

PRODAJALCA

gradbenega materiala

takoj zaposlimo v notranji in zunanji službi. Šolanje, dober zaslužek, poslovni avtomobil in stanovanje.

BETONWERK PAGITZ
Ferland — Borovlje

telefon (0 42 27) 23 75

BETETTOVA LISTINA SLOVENSKEMU ODELKU

Slovenski oddelek celovškega študija koroškega radia je prejšnji teden prejel visoko slovensko kulturno priznanje. Društvo glasbenih umetnikov Slovenije je prvič preko državne meje podelilo slovenskemu oddelku radia priznanje Julija Betetta, za širjenje glasbene kulture. Ob podelitvi priznanja sta bila navzoča tudi glavni urednik slovenskih oddaj Helmut Hartman in intendant Heinz Felsbach.

BENETIK V SALZBURGU

Do 12. februarja bodo v škofjskem izobraževalnem centru v Salzburgu razstavljali izbor umetniških stvaritev avstrijskih in inozemskih umetnikov, ki so bila izdelana že lani jeseni na temo „Upanje iz vida svetovnih religij in ateizma“. Med njimi je tudi „mirovna gajba“ Rudija Benetika, ki je s svojo stvaritvijo dobil prvo nagrado.

„PTIČI I SLAVUJI“

V Mohorjevi knjigarni v Celovcu je bila predstavljena gradiščansko-hrvaška/angleška zbirka hrvaške lirike gradiščanskih Hrvatov. Knjigo, ki je bila že lani na Dunaju predstavljena javnosti, so v Celovcu predstavili izdajatelj Peter Tyrar, prevajalec Herbert Kuhner in pesnik Ewald Höld. V prostorih Mohorjeve knjigarne razstavlja do konec januarja svoje slike tudi gradiščanski Hrvat Erih Novosel, ilustrator omenjene zbirke, ki je bil tudi navzoč ob njeni predstavitvi.

Beljaška mirovna iniciativa vabi na predavanje

„ALPE-JADRAN — BREZ ATOMSKEGA OROŽJA“

ki bo v torek 24. 1. 1984 ob 20. uri, Kleiner Rathausaal v Beljaku. Gostje so mirovni aktivisti iz Južnega Tirola.

SMUČARSKI TEČAJ SLOVENSKE ŠPORTNE ZVEZE

Od nedelje 12. do sobote 18. februarja 1984 bo v južnotirolskem smučarskem središču Kronplatz-Plan de Corones smučarski tečaj Slovenske športne zveze.

V ceni 3.500 šil. je zajetih 6 polovičnih penzionov, 5-dnevna vozovnica za vlečnice in sedežnice, prevoz s modernim avtobusom s Koroške v Južni Tirol (avtobus bo vozil dnevno tudi do smučišč). Možen je pouk smučanja in smučarski izlet. (Otroci imajo približno 25 odstotkov popusta).

Interesenti naj se prijavijo z naplačilom 700 šilingov na Posojilnico Celovec (konto štev. 2911).

PARTL ZMAGAL NA KOSTANJAH

Član Športnega društva Šentjanž v Rožu je minulo nedeljo na Kostanjah zmagal v slalomu in si osvojil Tauern-cup. Na tekmi, ki jo je pripravila DSG Köstenberg (Kostanje), je sodelovalo nad 100 tekmovalcev, med katerimi je bil bilčovski smučar Partl najboljši.

Rezultati: Šolarji I: 1. Markus Sukalia (SK Feldkirchen); **Šolarji II:** 1. Kohlweis F. (SC Mirnock); 2. Harald Reichl (SC Rosental); 3. Richard Meschnig (SD Šentjanž); **Šolarke:** 1. Patricia Schöffmann (SZ Velden); **mladinci:** 1. Martina Ottowitz (DSG Maria Elend); **splošni razred:** 1. in najboljši dneva Josef Partl (SD Šentjanž); 2. Janko Ottowitz (DSG Maria Elend); 3. Josef Wohlfahrt (DSG Köstenberg); **starostna skupina:** 1. Franz Müller (DSG Maria Elend).

OBIRSKO:

6. SMUČARSKI SKOKI

Slovenski športni klub Obir vabi na 6. mednarodno tekmo v smučarskih skokih, ki bo v nedeljo 29. 1. 1984 s pričetkom ob 13. uri. Na Podrinskih skakalnicah na Obirskem pri Železni Kapli se bodo pomerili mladi skakalci v 4 skupinah (otroci I 1975-76, otroci II 1973-74, Šolarji I 1971-72, Šolarji II 1969-70). Vsi udeleženci morajo biti člani ÖSV. Kritična točka skakalnice je pri 25 metrih, trening bo med 9.00 in 10.30, tekmo bodo vodili domači športni funkcionarji pod vodstvom Jozija Hribarja.

PISMO BRALCA

Da k integraciji

K pismom, ki jih je 1. 1. 1984 v zadnji dvojezičnega šolstva objavila Kleine Zeitung, je treba marsikaj pripomniti in popraviti:

Prvič ni šlo za primerjavo otrok marveč prizadevanj v šolstvu. Na eni strani so prizadevanja po vključevanju prizadetih otrok, na drugi strani pa se dogaja ravno nasprotno, namreč ločevanje otrok, ki sedaj obiskujejo skupno šolo. Sociološko to pomeni, da bi ločene šole razbile povezavo pestrosti posameznih oseb ali skupin do družbene enote, kot je ljudska šola (v tem primeru v Šentjakobu v Rožu). Zato zahteva: „Nobenih ločenih šol!“

Drugič je važen vsak jezik, ki ga človek obvlada. Najboljši dokaz za to je stari pregovor, ki izhaja iz načel humanizma in pravi, da človek toliko velja, koliko jezikov zna.

Tretjič: Vsi učenci obiskujejo dvojezični pouk prostovoljno in jih za vzgojo pristojni prijavijo (v teku 10 dni po začetku šole). Vsakomur je na izbiro, ali hoče dvojezični pouk obiskovati ali ne.

Četrtrič: Proti trditvam, da dvojezični pouk bremeni učence, govori že dejstvo, da je nešteto maturantov in akademikov najrazličnejših poklicev, ki so obiskovali dvojezično šolo. Kot pravi dr. Ewald Krainz, ravnatelj pдагоške akademije na Koroškem, pomeni priučenje drugega jezika nasprotno še dodatno ponudbo zanimivega in novega, kar dobro vpliva na otroško fantazijo in jo razširja.

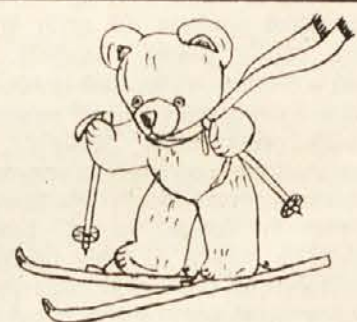
Petič: Učitelstvo na ljudski šoli Šentjakob v Rožu ni „enostransko zasedeno“, temveč so vsi učitelji v smislu svojih službenih obveznosti odgovorni za vzgojo učencev. Poleg tega pet učiteljev iz različnih vzrokov (strah, niso bili navzoči in drugo) ni podpisalo pisma bralcev „Nobenih deljenih šol“.

Šestič: Trditev, da bi bila večina prebivalstva že od nekdaj za delitev dvojezičnega šolstva, kratkoma ne drži. Kajti „Koroški Heimatdienst“ (ki ga najdemo tudi v knjigi „Rechts-extremismus in Österreich nach 1945“) in FPÖ prav gotovo nista večina koroškega oz. južnokoroškega prebivalstva.

Na koncu naj še omenim, da je gospod Johan Millionig že deset let ravnatelj ljudske šole Šentjakob v R. in da po njegovi izjavi v tem času ni bilo nobenih težav zaradi dvojezičnosti.

Čemu torej spreminjati sistem, ki dobro deluje, čemu torej ločene šole? Mar hočejo s tem zaneti konflikte? Zato DA k integraciji in naj vsi šolarji (npr. v Šentjakobu) obiskujejo isto šolo.

Johannes Schaschl, učitelj

Vse prijatelje alpskega smučanja obveščamo, da bo turni smuk z Oselce za

„KARAVANSKEGA MEDVEDA“

in otroški veleslalom za

„KEKCA“

v nedeljo, dne 22. 1. 1984

s pričetkom ob 11. uri.

Zbirališče je pri kmetu Francu

v Selah na Zgornjem Kotu.

Prireditelj in organizator: Slo-

vensko planinsko društvo Ce-

lovec.